

BİLİM, TEKNOLOJİ VE DÜŞÜNCE DERGİSİ

MART 2016 / YIL 4 / SAYI 5 / ÜCRETSİZDİR

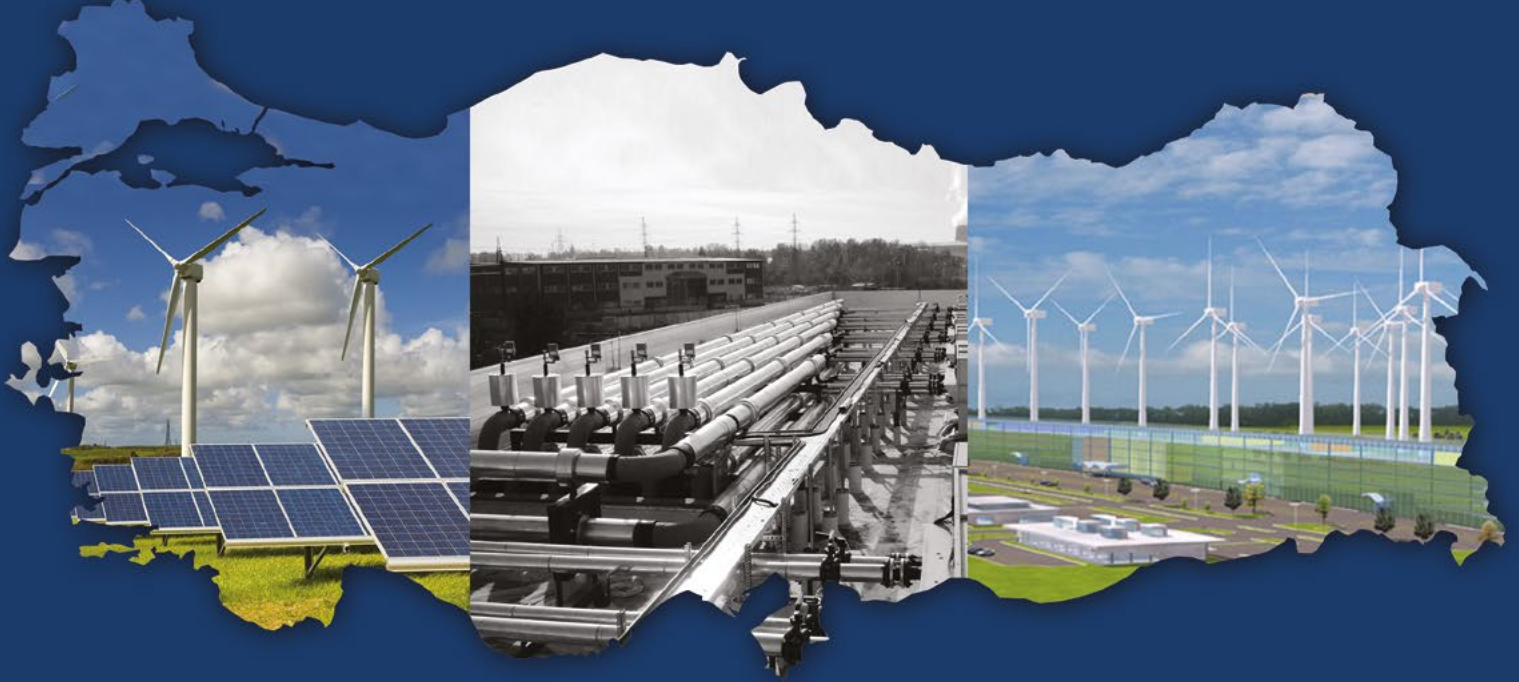
ŞEHİR VE TEKNOLOJİ

HEN DESE

Ülkemiz için, geleceğimiz için, doğa için

TEMİZ ENERJİ

MEFA Enerji, Ülkemize, geleceğimize ve doğaya saygılı duruşu ile enerji alanlarında sektörde hızla ilerleyen bir firma olarak yerini almış bulunmaktadır.

Kemalpaşa Mahallesi
Halkalı Caddesi
Özbey Sokak
No: 119/35
Küçükçekmece - İSTANBUL
Tel: 0212 624 21 29
www.mefamekanik.com

MEFA
ENERJİ

Fatih Kafalı

Editör

Teknolojinin olmadığı bir hayatın bile düşünemediği bir dünyanın insanları. Modern dünyanın en öne çıkan unsuru olarak teknoloji, yediden yetmişe hiç bir insanın kendisine kayıtsız kalmasına müsaade etmeyecek kadar hayatımıza girmiş durumda. İnsanlar hayat-yetlerini sağlayabilmenin yegâne gereği olarak teknolojinin elde bulundurulmasını görüyor.

Bugün teknik ve teknolojinin günlük hayatta olan egemenliği küçümsenmeyecek boyutlara varmış durumda. Şehirlerde yaşayan insanlar için teknik, sabahdan akşama, beşikten mezara her çalışmanın, her işleğin yanı başında vazgeçilmez bir unsur olarak kendini gösteriyor. Gündelik hayatta kullandığımız araçlar doğrudan doğruya teknolojinin ürettiğinden ibaret, gıdaların elde ediliş yolları hatta yollarını bırakın kendileri bile artık teknolojinin güdümünde.

Günümüzdeki şehirler sürekli olarak hızlı ulaşım zorlandığından ve gitgide daha az yürüdüğümüzden mesafe, zaman ve mekân, kavramlarımız önemini kaybediyor. Aynı zamanda görme alışkanlığımızı kaybettik ve çevreye bakışımız da değişti.

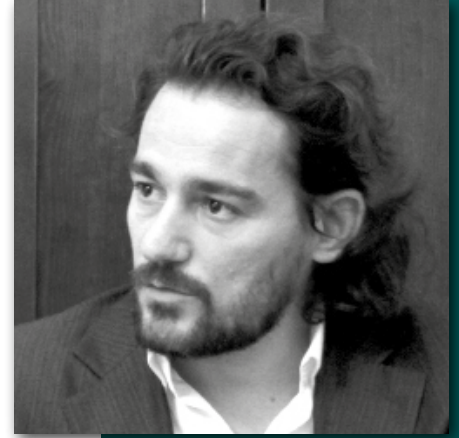
Artık modern şehirlerde yaşayan insanların doğa ile ilişkileri yok denecek kadar az. Elektrik ışıkları ile aydınlatılmış geceler, yalnız gezdiğini ancak şarkılarda içtiğimiz, göremediğimiz hatta görme ihtiyacı dahi hissetmediğimiz yıldızlar, yağmurdan sonra nasıl koktuğunu dahi unuttuğumuz toprak, çocukluğumuzda seher vakitlerinde cıvıltıları ile bizleri uyandıran kuşlar, denizin hışırtısı artık bizim için bir anlam ifade etmiyor. Çünkü doğaya ait bu sesler artık bizim yabancılaşmış olma durumunda. Toprak kokusu yerini egzoz kokularına, kuş sesleri

araçların gürültülerine, gökyüzündeki yıldızlar TV programlarına yerlerini bırakmış durumda. Gökyüzü meteorolojik bir olgu olarak bile görünmüyor, havanın nasıl olduğunu öğrenmek için dahi gökyüzüne bakmıyoruz. Çünkü havanın nasıl olduğunu söyleyen akıllı telefonlarımız var. Yıldızlar ancak şarkılarda yalnız geziyor. Çünkü modern şehrin insanı için yok hükmündeler. Şehirleri bir baştan bir başa kateden elektrik ışıklarına yenildiler. Evet, yıldızlar hayatımızda yok hem de uzun bir süredir ve kimse onların yokluğundan dert yanmıyor.

Şehirler teknolojinin de yardımıyla insana konuşmasına dahi gereksinim duymadan işlerini yapabilme becerisini ve imkânını sunuyor. Yeter ki, sizin yerinize konuşacak kadar akçeyi yanınızda bulundurmuş olun.

Teknolojiye karşı değiliz ancak batı medeniyetinin ürettiği kavramların ve o kavramların hayat bulmasına olanak sağlayan teknolojinin kayıtsız şartsız kabul edilmesinin ne tür zararlara yol açacağını hesaba katmanın sorumluluğunun bilinmesi gerektiğini ifade etmeye çalışıyoruz. Çünkü her teknolojik ürün beraberinde batının moral değerlerini temsil ederek bizimle buluşuyor ve her teknoloji içinde doğduğu toplum için bir misyon yüklenmiş durumda.

Teknolojinin şehirleşme ve şehir nüfusunun artması yönündeki gayretleri bu kabulün yol açtığı sorunları modernleşmenin karşılığı, zamana ayak uydurmanın tabii bir sonucu olarak görüyoruz. Eğer bir şeyler yapılmazsa şehirlerimiz, uygarlığın insan bedeniyle ruhunu öldürdüğü yerler olarak tarihe geçecekler ve biz o zaman biz olarak kalmış olmayacağız.

HEN DESE

İMTİYAZ SAHİBİ
TEKDER - Teknik Elemanlar Derneği Adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Hüseyin Kurşun

EDİTÖR
Fatih Kafalı

YAYIN KURULU
Abdullah Karadağ
Enes Aluç
Fatih Gündoğan, Dr.
Fatih Kafalı
İbrahim Taşdemir
Ümit Güneş

DANIŞMA KURULU
Bekir Cantemir, Dr.
Lütfi Sunar, Yrd.Doç.Dr.
Murat Şentürk, Yrd. Doç. Dr.
Tuncay Zorlu, Prof.Dr.
Yunus Çolak

YAYIN SEKRETERİ
Ümit Güneş

TASHİH
Eyüp Sami Yavaş

TASARIM
Melek Elçin Gırmal

İLETİŞİM ADRESİ
Adres: Oğuzhan Cd. Oğuzhan Apt.
No:17 Kat:5 Fındıkzade, Fatih / İstanbul
Telefon: +90 212 532 0375
Fax: +90 212 533 1781
E-Posta: tekder@tekderistanbul.org
Web: www.hendesedergisi.com

BASKI
Bayem Ajans
Adres: İSTOÇ 41 Ada No: 19
Bağcılar / İstanbul
Tel: +90 212 659 53 69
E-Posta: bayem@bayemajans.com
Web: www.bayemajans.com

YAYIN TÜRÜ
Yerel Süreli Yayın
Ücretsizdir

Yazı ve reklamlarla ilgili tüm sorumluluk sahiplerine aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

ISSN: 2147-5563

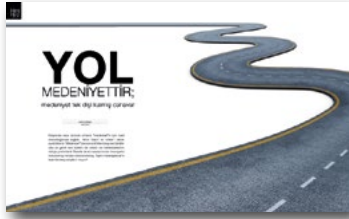
BİLİM, TEKNOLOJİ VE DÜŞÜNCE DERGİSİ
HAZİRAN 2016 / YIL 4 / SAYI 5 / ÜCRETSİZDİR

- 04 | Akıllı Şehirler ve Yevgeni Zamyatin
Gülçin Durman
- 08 | Yol Medeniyettir;
Medeniyet Tek Dişi Kalmış Canavar
Dr. Fatih Gündoğan
- 14 | 1927 İstanbulunda Nümerotaj
Mektupçu Osman Bey ve İstanbul Sokakları
Erol Ölçer
- 24 | Röportaj
Cihan Aktaş
- 34 | Seyahatnamelerde İstanbul
Hamit Kardaş
- 40 | İstanbul Emanet Alınmış Bir Şehir mi,
Miras Alınmış bir kent mi?
Yunus Emre Tozal
- 48 | Başhoca İshak Efendi;
Lisana Âşina Bir Mühendishane Hocası
Abdullah Haris Toprak

04

08

14

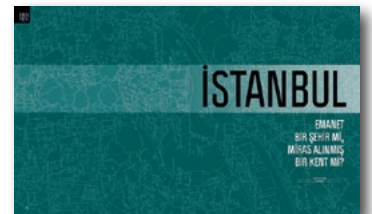
24

34

40

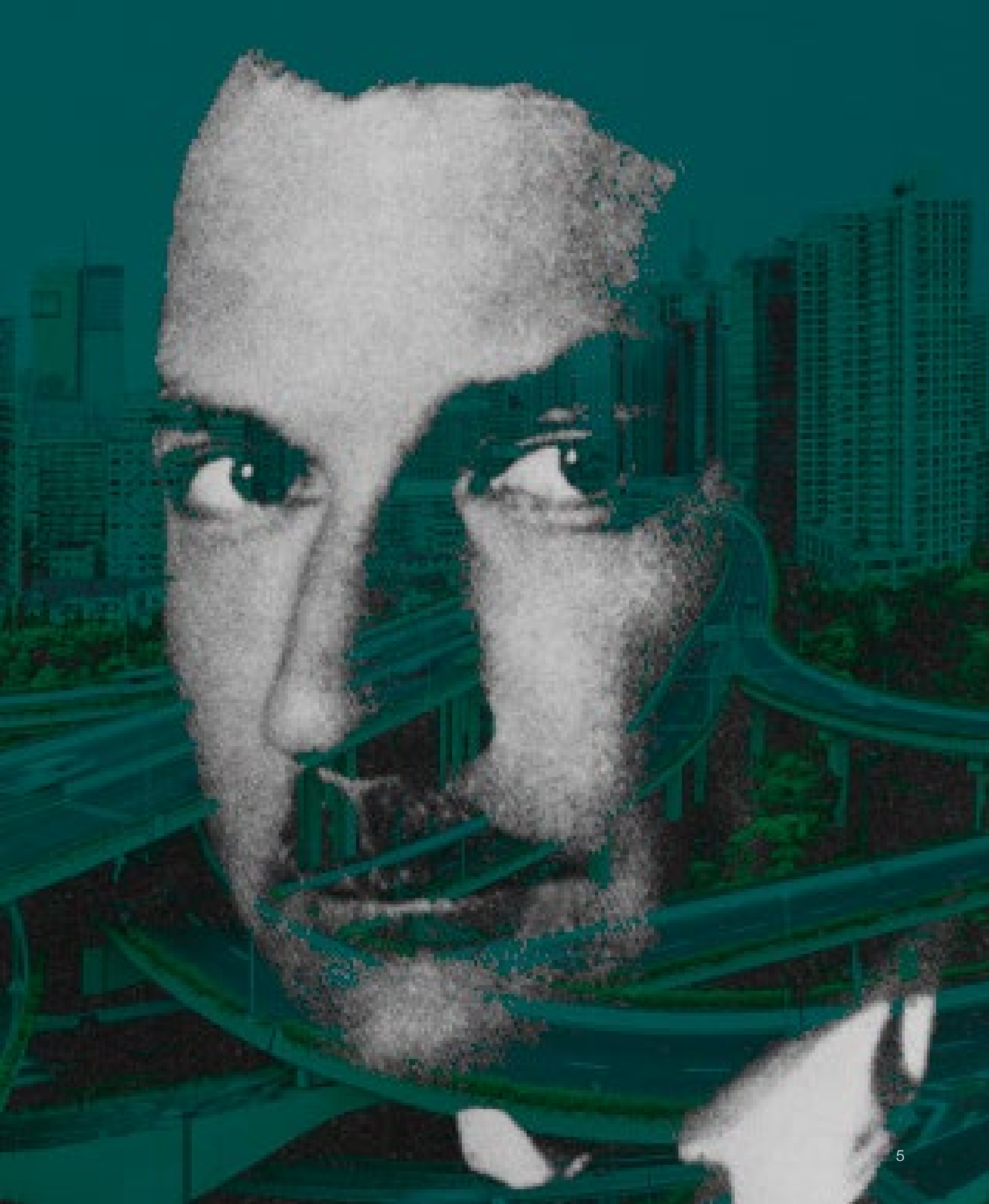
48

AKILLI ŞEHİR ve

YERLEŞİMİ
ZAMANI

Gülçin Duman

Eskiden şehirlerden temiz, sessiz ve güvenli olmaları beklenirdi. Şimdi bunların arasına bir de "akıllı" kelimesi eklendi. Düşünme, anlama ve kavrama gücü manasında olan akıl ile şehirlerin bir araya gelmesi ilginç ve düşündürücü bir mesele. Şahsen ben, insan neden şehrinin akıllı olmasını ister ki diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Günümüzde çok revaçta olan, nereye el atsa o alanı şenlendiren, hareketlendiren bu tabirin ortaya çıkışı pek de eski değil aslında. Ancak o kadar çabuk kabul gördü ki, adeta uzun zamandır işittiğimiz, aşına olduğumuz bir mevzu haline geldi.

Aslında hikâye IBM'in 2008 yılında "Akıllı Dünya" tabirini ortaya atmasıyla başlıyor. Piyasanın kurdu IBM yıllar içerisinde öylesine işliyor ki bu kavramı, insanlarda da hızlıca kabul görüyor. Akıllı dünyayı kabul ettikten sonra diğer aşamaları kabul etmek daha kolay olacaktı çünkü. Öyle de oldu nitelik. Akıllı şehir ve akıllı bina aşkla, şevkle benimsendi. Belki ilerde "akıllı insan" bekliyordur bizi, kim bilir? Pazarın yaşlı kurdu IBM işini biliyor anlayacağınız.

Benim, bu yazı için okumalar yaptığım günlerde, dünya üzerinde dört yüzden fazla şehirde akıllı projeler uygulanıyordu. Şimdi bu sayı, daha da artmıştır diye düşünüyorum. Çünkü pazar, gün geçtikçe daha da kızışıyor, IBM ve CİSCO bu alandaki öncü firmalar ancak arkalarından yeni yeni firmalar da geliyor.

Söylene söylene artık bir tekerleme haline gelmiş olan, 2050 yılında dünya nüfusunun %70'inin şehirlerde oturacağı bilgisine sık sık vurgu yapıyor "Akıllı Dünyacılar". Çok iddialılar, bizden sonra her şey bambaşka olacak diyorlar. Dertsiz, tasasız şehirler vaat ediyorlar. Havanın temizlenmesinden, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesine kadar da pek çok konudaki hizmete talipler. Hatta ve hatta güvenliğinizi de en iyi biz sağlarız diyorlar. İşte Akıllı Dünyacıların, en alışılmadık özelliklerinden birisi de bu aslında. Yani her türlü probleme çözüm üretebilmek iddiaları. Temizlik ya da sağlık -ki onların da içinde dahi riskli durumlar olabilir- neyse de, güvenlik ve savunma hizmetlerinin şirketler tarafından

verilmesi düşüncesi çok itici ve korkunç geliyor bana. Şehrinizdeki emniyet kuvvetlerinin, bir şirketle beraber çalıştığını düşünsenize bir. Özel bilgilerimizin hükümetler tarafından bilinmesi, toplanması gibi meseleleri yıllarca tartışan, bunun üstüne kafa yorup kitaplar, filmler hazırlayan insanlık; nedense bu gidişat karşısında kılını kıpırdatmıyor.

Akıllı Dünya sisteminin en temel unsuru bilgi. Akıllı Dünyacılar, bütün bu çalışmalarını veriler yardımıyla gerçekleştirecek. Sürekli denetleme, sürekli takiple elde edilen bilgiler depolanacak. Güvenlik konusunda, belki de daha olay patlak bile vermeden emniyet güçlerine haber verilecek. Bunu bizzat IBM söylüyor: "Belki bir parça mahremiyetimiz de ortadan kalkacak ancak hizmetleri görünce bunu dert edinmeyeceğiz" de diyorlar. Yani başta şirketler olmak üzere herkes mahremiyetimizin zedeleneceğini biliyor ve fakat kimse buna engel olmak için bir şey yapmıyor. Bilakis her geçen gün yeni bir şehir daha ekleniyor bu zincire.

Akıllı şehirlerle ilgili ne zaman bir şeyler okusam, kasvetli siberpunk filmlerden kareler gözümün önünden geçiveriyor. Hükümetlerin fazla yetki ve bilgi sahibi olduğundan yakınan ve eylemler ortaya koyan kalabalıklar, iş şirketlere gelince nedense suspus oluveriyor. Hâlbuki bilgilerimizin şirketlerin eline geçeceğini düşünmek bile çok ama korkunç.

Akıllı Şehir sistemine baktığımızda kabaca şu temel özellikleri görüyoruz:

- Şehirler sürekli taranarak gözetlenmelidir.
- Şehirler tek bir elden kontrol edilmeli ve tüm veriler tek elde toplanmalıdır.
- Hizmetlerin aksamaması için mahremiyet ortadan kalkabilir.

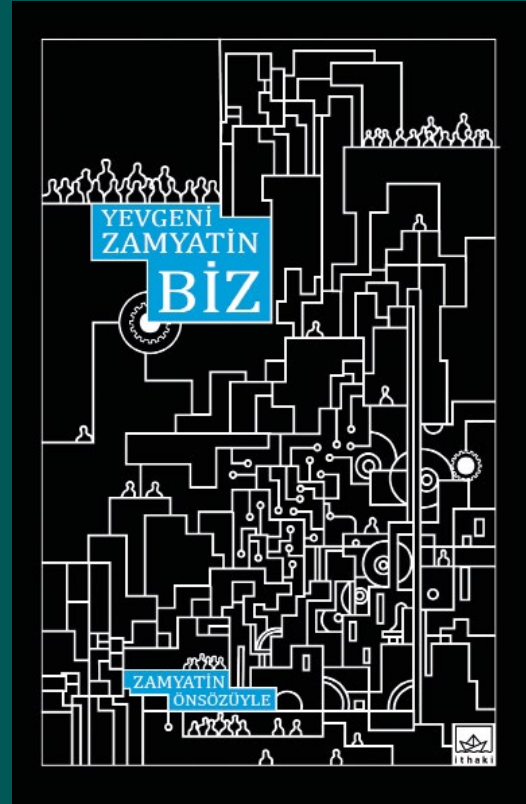
Akıllı Dünyacıların en önemli iddialarından birisini neredeyse unuttu-yordum. Üretkenlik, verimlilik ve enerji tasarrufu.

Tıpkı edebiyat tarihinin kadri kıymeti bilinmemiş yazarlarından Yevgeni Zamyatin'in hiç bilinmeyen romanı "*Biz*" de anlatılan dünya gibi. Distopik Edebiyat denilince akla hemen "*1984*" ile "*Cesur Yeni Dünya*" geliyor ancak bu türün ilk örneği "*Biz*" romanıdır ve bunu da pek az insan bilir.

Yevgeni Zamyatin, yoksul doğup yoksul ölmüş bir Rus yazar. Annesinin teşvikiyle erken yaşta okumayı sökmüş; dört yaşlarında iken de Gogol filan okumuş. Yevgeni Zamyatin bir komünist ancak Sovyet komünizminin duygudan yoksun, makineleşmiş hayatının kötülüğünü erkenden fark edip "*Biz*" i yazmış. Kitap, Rusya'da yayınlanmadan önce 1924 yılında İngilizceye çevrilmiş. Roman Sovyet Rusya tarafından hiç kabul görmemiş, hiç sevilmemiş. Biz'den sonra Zamyatin'in çileli hayatı daha da kötüleşmiş. Sıkıntıları öylesine artmış ki en sonunda çareyi yurtdışına çıkmakta bulmuş. Gorki gibi hatırlı kişilerin de araya girmesiyle Stalin'den izin alınmış ve yazar 1932 senesinde Fransa'ya gitmiş. 10 Mart 1937 günü de Paris'te sefalet içersinde hayata gözlerini yummuş.

Yevgeni Zamyatin ▲

Yevgeni Zamyatin'in 1920 yılında kaleme aldığı eseri "*Biz*" ▲

Peki, koskoca S.S.C.B.'yi böylesine rahatsız eden "*Biz*"in içinde ne vardı da, yazarına karşı bu kadar nefret uyandırmıştı?

Distopik edebiyatın öncüsü olan "*Biz*", tek bir otoritenin hâkim olduğu gelecekteki bir şehirden bahseder. Bu şehirde bireysellik ortadan kalkmış, herkes birbirine bir şekilde bağlanmış ve "*Biz*" olmuştur. Matematiğin ve verilerin hâkim olduğu bu şehirde, duygulara ise hiç yer yoktur. Aşırı şehirleşmenin ve aşırı teknolojinin hâkim olduğu bu şehrin binaları camdandır. Öyle ki cam, burada ana malzeme olmuştur. Neredeyse her yer ve her şey camdan inşa edilmiştir. Hücreler şeklinde inşa edilmiş camdan binaların perdeleri, ancak kısıtlı zamanlarda kapanabilir. Herkes, her şeyi görür bu şehirde. Günün her saati, tek bir el tarafından tasarlanmıştır. "*Biz*"de esas olan şey verimlilik ve ürettir ve bunu yerine getirmek için de her şey feda edilir. Şehir sürekli bilgi üretir ve bütün bu verileri de tek bir ele gönderir tıpkı akıllı şehirlerde olduğu gibi. Derken "*Biz*"de, birisi oyunbozanlık eder ve bu anlamsızlığa karşı harekete geçer. Bakalım, günümüzün akıllı dünyacılarını ve onların saçmalıklarını kim fark edecek ve buna karşı harekete geçecek? ■

YOL

MEDENİYETTİR;

medeniyet tek dişi kalmış canavar

Fatih Gündoğan

Ulaşım Plancısı

Karşısında veya yanında olmanız “medeniyet”in içini nasıl doldurduğunuza bağlıdır. Yahut “bizim” ve “onların” olarak ayırabilirsiniz. “Medeniyet” kavramına kökten karşı olan üstatlar olsa da genel kanı bizlerin de onların da medeniyetlerinin olduğu yönündedir. Burada temel mesele bizden önce içerisi doldurulmuş ve bize miras bırakılmış, “bizim medeniyetimiz”e layık davranış sergiliyor muyuz?

Bizim medeniyetimiz; temel ilkeler çerçevesinde prensipleri olan ve bir üslubu olan bir medeniyettir. Bu medeniyet anlayışı her türlü hoyratlığın ve bağnazlığın karşısındadır. Üslubumuzun, prensiplerimizin, mimarîmizin ve yapılarımızın medeniyetimizin yansımaları olduğunu/olması gerektiğini hatırdan çıkarmamamız gerekiyor. Bizim medeniyetimiz çevre ile uyumu öğütler. Çevre, geniş bir kavramdır. Çevre; ağaçtır, insandır, komşudur.

Karşısında veya yanında olmanız “medeniyet”in içini nasıl doldurduğunuza bağlıdır. Yahut “bizim” ve “onların” olarak ayırabilirsiniz. “Medeniyet” kavramına kökten karşı olan üstatlar olsa da genel kanı bizlerin de onların da medeniyetlerinin olduğu yönündedir. Burada temel mesele bizden önce içerisi doldurulmuş ve bize miras bırakılmış, “bizim medeniyetimiz”e layık davranış sergiliyor muyuz?

Bizim medeniyetimiz; temel ilkeler çerçevesinde prensipleri olan ve bir üslubu olan bir medeniyettir. Bu medeniyet anlayışı her türlü hoyratlığın ve bağnazlığın karşısındadır. Üslubumuzun, prensiplerimizin, mimarîmizin ve yapılarımızın medeniyetimizin yansımaları olduğunu/olması gerektiğini hatırdan çıkarmamamız gerekiyor. Bizim medeniyetimiz çevre ile uyumu öğütler. Çevre, geniş bir kavramdır. Çevre; ağaçtır, insandır, komşudur. İşin özü çevre bizim dışımızdaki her şeydir ve bizim; bizim için yaptığımız her işte dışımızda olanı hesaba katmamız gerekir. Dışımızda olana zarar vererek “biz”e fayda sağlamamız söz konusu olamaz. Bu noktada “hoyratlık”, bizim için bir şeyler yapılırken bizim dışımızdakilerin denklem dışı bırakılmasıdır. Medeniyetimize aykırı olan ama günlük yaşamda sıkça

rast geldiğimiz uygulamalar arasında gürültü çıkararak komşusunu rahatsız etmekten tutun, inşa ettiği ev ile komşunun evinin güneş ışığı almasını engellemek veya alternatifini aramadan gereksiz yere ağaç kesmeye kadar çok çeşit hoyratlık sayılabilir. Doğrudan çevreyi kirlletmeyi ise medeniyetten ziyade temel insani değerler içerisinde düşünmek daha doğru olacaktır.

Bu medeniyet çerçevesinde ister bireysel olsun ister kurumsal, yatırım veya kalkınmaya dönük tüm faaliyetler İslam-Kalkınma-Çevre üçgeninde değerlendirilmelidir. Bu bağlamda insan, nefsi ile baş başa bırakılmamalıdır. Zira nefsi ile baş başa kalan birey, kişisel kalkınmasına yoğunlaşarak yozlaşma eğilimine girebilir. Daha fazla kazanmak uğruna çevreye ve insana vereceği zararı hesaba katmayabilir. Sınırsız yükseklikte yapılara sahip olma arzusu bunun en bariz örneğidir. Burada “İslam ve Çevre” fren değil, insanı rotasında tutan pusula görevini yerine getirecektir. Devlet ve devleti temsil edenler gerekli yasa ve yönetmelikler ile insanın sınırsız arzularını İslam ve Çevre pusulası doğrultusunda dizginleme görevini icra etmelidirler.

Tüketim toplumunda kaynakların günümüz ihtiyaçlarına (!) yetmemesi nedeniyle artık mevcut kaynakların verimli kullanılması ön plana çıkmış durumdadır. Hem bireyler, hem de devletin kendisi eldeki kaynaklarını öncelikle zorunlu harcamalarına (ihtiyaç?) ayırmak durumunda kalmaktadır.

Zaman zaman “*yol medeniyettir*” sözünü duyuyoruz, Akif’in “*Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar*” sözünü unutarak. Yolu, kalkınmanın sembolü, medeniyetin yegâne işareti olarak görenlerin varacağı yer, insanın ve çevrenin ikinci planda; kalkınmanın sembolü olan otomobilin ise ön planda yerini aldığı Amerikan yolları olacaktır. Yol çalışmaları konusunda ABD’de yeni yapılan çalışmalara dikkat kesilmek yerine 1960’ların düşüncesi ile inşa edilmiş olan mevcut yollara bakmak ülkemiz mühendislerinin/siyasetçilerinin düştükleri temel yanılgılardandır. Oysa o bölgede yaşayan ulaştırmacıların mevcut sistemlerini nasıl kritik ettiklerini gün be gün nasıl değiştirdiklerini gözlemek gerekir.

prensibi burada da geçerlidir; ihtiyaçtan fazlası, israf dairesine girer. Bunun için ihtiyacın doğru bir şekilde tespit edilmesi ve buna uygun yol inşa edilmesi gerekir. Bununla birlikte bir Müslüman yaptığı işi en iyi yapan olmalıdır. Eldeki imkânlar dâhilinde, ihtiyaç olduğu tespit edilen her yere, yolun en iyisini yapmakla mükelleftir. Örneğin; yol “*affedici*” olmalıdır. Bilerek veya bilmeyerek kaza yapma durumunda kalan insanların en az hasarla bu kazaları atlatalmaları için tasarımda ve uygulamada gerekli önlemler alınmalıdır.

Tüketim toplumunda kaynakların günümüz ihtiyaçlarına (!) yetmemesi nedeniyle artık mevcut kaynakların verimli kullanılması ön plana çıkmış durumdadır. Hem bireyler, hem de devletin kendisi eldeki kaynaklarını öncelikle zorunlu harcamalarına (ihtiyaç?) ayırmak durumunda kalmaktadır. Gelecek nesillerin kaynaklarını heba etmeme adına geliştirilen bu düşünceye “*sürdürülebilirlik*” adı verilmiştir. Bundan bağımsız olarak düşünerek, İslam toplumlarının da kaynakların verimli kullanılması ve gelecek nesillerin kaynaklarının bugünden kullanılmaması adına atması gereken adımlar vardır.

Mevzuya odaklanacak olursak, insana hizmet adına inşa ettiğimiz yolları “*ihtiyaçlarımız*” çerçevesinde değerlendirmeli ve ekonomik/çevresel etkilerini de dikkate alarak yapmalıyız. Bölünmüş yollar, otayollar, yeşil yollar veya çıkmaz sokaklar İslam, çevre ve kalkınma çerçevesinde değerlendirilmelidir. Kısacası tüm işlerinde olduğu gibi şehircilik, ulaştırma ve inşaat alanlarında da Müslümanlar, İslam (helal dairesi) ve çevre (komşu, doğa...) çerçevesinde değerlendirilen bir kalkınma anlayışı sergilemelidir.

“*Yarın kıyametin kopacağını bilseniz bile, bugün elinizdeki fidanı diki*” buyuran Hazreti Peygamber bunu yatırım (kalkınma) düşüncesi ile mi yoksa çevre bilinci ile mi söylüyordu? Üzerinde düşünmek gerek...

İstanbul yol ağından bir kesit ▲

“Yol ihtiyaçtır, ihtiyaçtan fazlası israftır.”

Yol yapımı ihtiyaçlar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Seyahat etmek bir ihtiyaçtır. İki nokta arasında insanların seyahat ihtiyaçlarını karşılamak için bir “yol” gereklidir. Bu yol; karayolu, demiryolu veya denizyolu olabilir. Hangisinin olacağı o ihtiyacın en uygun ve güvenilir şekilde hangi yol ile sağlanabileceğine bağlıdır. İslam’ın temel

Akıllı teknolojiler her zaman yanında

www.verisun.com

Akıllı Kent Çözümleri

İş Zekası Çözümleri

Mobil ve Web Uygulamaları

Kozyatığı Mahallesi Değirmen Sokak No:15
Ar Plaza A Blok Kat:11 Kadıköy/İstanbul
Tel: 0216 688 11 75 - Faks: 0216 688 11 75
email: info@verisun.com - web: www.verisun.com

 @verisun

 verisunbilisim

1927 İSTANBULUNDA
NÜMEROTAJ
MEKTUPÇU
OSMAN BEY
VE

İstanbul Sokakları

*“İstanbul sokak isimlerinin bir kısmı tarihin,
bir kısmı da Osman Nuri Ergin’in biz İstanbullulara hediyesidir.”*

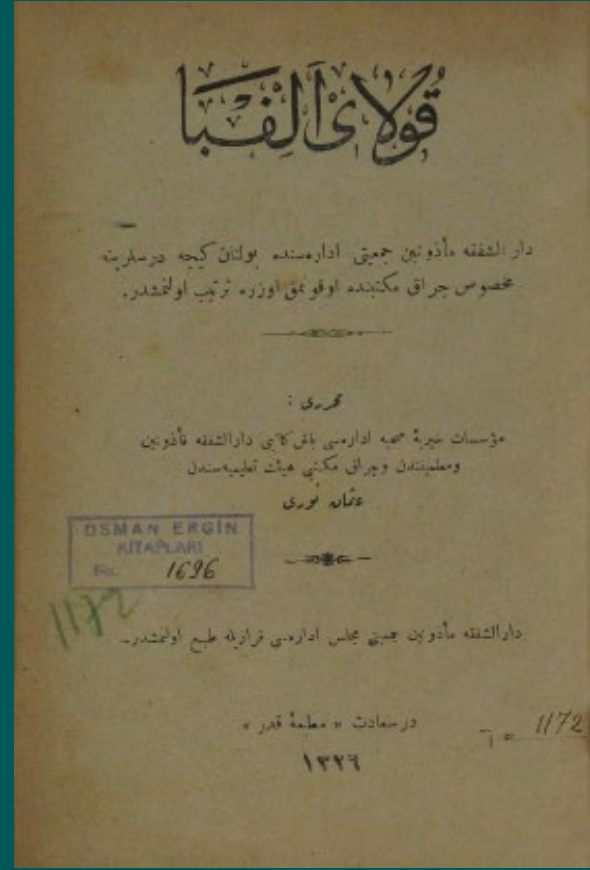
Osman Nuri Bey ▲

Osman Nuri Ergin R. 1298 – H. 1300 (Miladi 1882) tarihinde Malatya Sancağı'nın İmrûn köyünde dünyaya gelmiştir. Babası çiftçi Hacı Ali Efendi ve annesi Ümmühan Hanımdır. Osman Nuri Bey'in yetenek ve kabiliyetlerini gören babası İstanbul'a taşınmış ve Zeyrek semti-ne yerleşmiştir. Hacı Ali Efendi burada oğlunun da yardımlarıyla bir kahvehane işletmeye başlamıştır. Oğlu Osman Nuri Ergin'i önceleri Zeyrek Rüşdiyesi'ne kayıt etmiş hatta oğlunun bu okuldaki hocası Osman Nuri Bey tarafından kendisine “Nuri” mahlası da eklenmiştir. Bu okuldaki arkadaşlarının küçük yaşlarda olması sebebiyle oğlunun rızasını da gözederek onu buradan alır, Zeyrek Hacı Kadın Mahalles-i'ndeki özel okul olan Numune-i Mekteb-i Osmaniye'ye oradan da Aksaray'daki Mahmudiye Rüşdiyesi'ne kaydını yaptırır. Ergin, Mahmudiye Rüşdiyesi'nde okurken Darüşşafaka mezunu Mehmet İzzet Bey'in yardımıyla Darüşşafaka'ya kayıt olur. Temmuz 1317 tarihinde (Temmuz 1901) Darüşşafaka'dan ikincilikle mezun olur ve Padişah iradesiyle 1000 kuruş maaş ile Şehremaneti'ne (İstanbul Belediyesi) tayin olur. Darüşşafaka'yı ikinci olarak bitirmesinin nedeni evvelden beri gelen matematikle arasının pek iyi olmamasıdır, bu sebepten hocasından dayak yemiş, hatta hapis dahi yatmıştır. İlerleyen yıllarda ise Darüşşafaka'da tarih, felsefe ve içtimaiyat (sosyoloji) dersleri vermiştir.

Şehremaneti'nde ilk vazifesi mektûbi kalemi kitabetidir (özel kalem). Eylül 1325 tarihinde (1909) açılan sınavı kazanarak yeni kurulan Şehremaneti Müessesat-ı Hayriye-i Sıhhiye (sağlık müesseseleri) Müdürlüğü'nde vazifeye başlar. Bu kurumun 1328 tarihinde kapatılması üzerine tekrar Şehremaneti mektûbi kalemi kitabeti olarak göreve devam etmiştir. Sırasıyla, Şehremaneti Hazine-i Evrak Başkitabeti, Şehremaneti Heyet-i Fenniye kalemi mümeyyizliği (uzman, bilirkişi), Şehremaneti Kuyut (kayıtlar) ve Evrak Müdürlüğü, Şehremaneti Memurin Müdürlüğü görevlerinde bulunmuş, Haziran 1339 tarihinde de (1923) Şehremaneti mektupçuluğuna tayin edilmiştir.

Şehremaneti mektupçuluğu görevinde iken İstanbul Şehremini-
niliği'ne 1340 tarihinde (1924) tayini çıkan Operatör Emin Bey
tarafından görevinden alınmış, Şehremaneti Müdevvenat (basılı
yayın) ve İhsaiyat (istatistik) Müdürlüğü'ne atanmıştır. Osman Nuri
Bey bu yeni görevinde iken Şehremaneti'ne matbaa makinası
alınmış, Şehremaneti'nin tüm evrakları bu matbaada basılmaya
başlanmıştır. Şehremaneti matbaasının kurulmasını fırsat bilen
Osman Nuri Bey, büyük bir şevkle 01 Eylül 1340 tarihinde (01
Eylül 1924) Şehremaneti Mecmuası'nı yayımlamıştır. Bu mecmu-
anın ilk sayısında Osman Nuri Bey'in mecmuanın yayın politika-
sından da bahsettiği çeşitli konulardaki yazıları bulunmaktadır.
Bu görevden, Temmuz 1341 tarihinde (Temmuz 1925) alınan
Osman Nuri Bey bir ara Beyoğlu'nda Büyük Kulüp'ü teftiş me-
murluğu vazifesi yapmış, 1925 senesi Aralık ayında İstanbul'a
gelen Ankara Şehremini Ali Haydar Bey tarafından Ankara Şeh-
remaneti'nde önemli bir görevde vazifelendirilmek üzere Anka-
ra'ya götürülmüştür.

1926 senesinin Ocak ayında İstanbul Şehremini-
niliği'ne tayin olan Muhiddin Bey (Muhiddin Üstündağ) Osman Nuri Bey'i tekrar
Şehremaneti Mektupçuluğu'na getirmiştir. O dönemin Vakıf, Son
Saat, Halk ve Akşam gazetelerinin 26, 27 Şubat 1926 tarihli nü-
salarında yeni mektupçu Ankara'dan geldi diye haber yapılmıştır.
Osman Nuri Bey bu vazifeyi 1931 Ağustosuna kadar yapmış, bu
tarihten itibaren İstanbul Vilayet Mektupçuluğu'na tayin olmuştur.
1944 tarihinde tekrar İstanbul Belediye Mektupçuluğu'na getiril-
miştir. Bu vazifedeyken 14 Temmuz 1947 tarihinde 65 yaşını dol-
durduğundan (3360 sayılı kanunun 1. Maddesi gereğince) emek-
liye ayrılmıştır. Emekliliğinden 1956 senesine kadar Arnavutköy
Amerikan Koleji'nde öğretmenlik yapmış, İstanbul Belediyesi'nde
görevde iken yayımladığı eserlerine emeklilik döneminde de ye-
nilerini eklemiştir. Fatih'in Hoşgörülülüğü, İbn Sina Bibliyografisi,
İslam'da Temellük ve Tasarruf Hakkının Dokunulmazlığı, Hakikat
Nurları, A. Süheyl Ünver Bibliyografisi II gibi. Osman Nuri Bey ha-
yatı boyunca çok önemli görevlerde bulunmuş, değeri paha bi-
çilmez eserler ortaya koymuştur. 1323 tarihinde Darüşşafaka'nın
Çıraklık Mektebi'nde fahri öğretmenlik yapmaya başlamış, hatta
1326 tarihinde Kolay Elifba'yı yazarak okuma yazma kursuna
gelenlerin kolayca okuma yazma öğrenmelerini sağlamış, ilgiden
dolayı da kitap kısa süre sonra 2. baskısını yapmıştır. Her görev
aldığı memuriyette eserler vermeye devam eden Ergin, Şehre-
maneti Müessesat-ı Hayriyye-i Sihiye Müdürlüğü'nde iken 5
ciltlik Mecelle-i Umur-u Belediye'yi yazmıştır. Hem İstanbul ta-
rihini hem de İstanbul Belediyesi'yle ilgili bütün kanun, talimat,
nizamname ve sözleşmeleri içeren bu eserinden dolayı maarif
nişanı almıştır. İstanbul Belediye Başkanlarını yazdığı İstanbul
Şehremini-leri, 1939 senesinde birinci cildini yayımladığı toplam-
da 5 ciltlik Türkiye Maarif Tarihi, dört baskı yapan ve her baskısı
birbirinden farklı olan Beledî Bilgiler kitapları eserlerinin başlıca-
larındandır.

Osman Nuri Bey'in ilk eseri Kolay Elifba 1326 (1910) ▲

*Şubat 1926 tarihinde Muhiddin
Bey tarafından Şehremaneti
Mektupçuluğu'na getirilen Osman
Bey'in bu göreve getirilme sebebinin
Muhiddin Bey "hem iade-i vazife,
hem de ilerleyen dönemlerde
İstanbul'da umumi nüfus sayımını
yapacak en yetkin kişi odur" şeklinde
gazetecilere açıklamıştı. Bir yıl sonra
da mevzubahis
sayım gerçekleşecekti.*

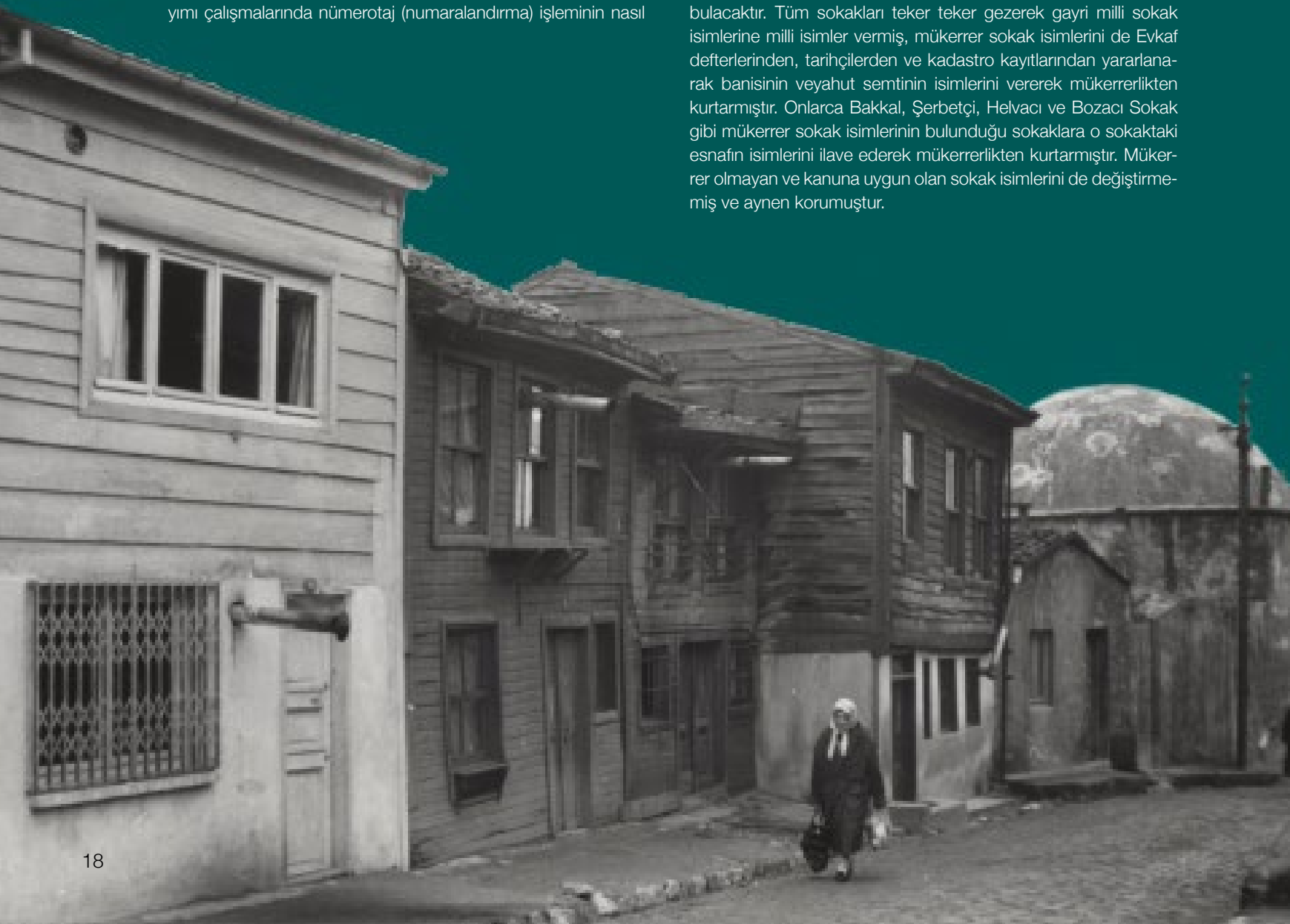
İstanbul'da Nüfus Sayımı Gerçekleşiyor

Şubat 1926 tarihinde Muhiddin Bey tarafından Şehremaneti Mektupçuluğu'na getirilen Osman Bey'in bu göreve getirilme sebebini Muhiddin Bey *"hem iade-i vazife, hem de ilerleyen dönemlerde İstanbul'da umumi nüfus sayımını yapacak en yetkin kişi odur"* şeklinde gazetecilere açıklamıştı. Bir yıl sonra da mevzu bahis sayım gerçekleşecekti.

1927 senesinde Umumi Nüfus Sayımı yapılması İstanbul Şehremaneti'ne tebliğ edildiğinde Muhiddin Bey derhal Osman Nuri Bey'i Nümerotaj Tahrir Heyeti Müdürlüğü'ne geniş yetkilerle atamıştır. (Mayıs 1927) Osman Nuri Bey hızla çalışacağı ekibi kurmaya başlamış ve ilk olarak Şehremaneti Harita Müdürü Necib Bey'i yanına almış, sonrasında da Ayasofya'daki Belediye Zabıta Mektebi'nin alt katlarını çalışmalar için Heyet-i Tahririye merkezi olarak kullanmaya başlamıştır. Mektupçu Osman Bey'in İstanbul sokaklarına adeta imzasını atma zamanı gelmiştir. Nüfus sayımı çalışmalarında nümerotaj (numaralandırma) işleminin nasıl

yapılacağını belirten 1003 sayılı kanunda sokaklara birer isim verilmesi ve binaların numaralandırılmasının nasıl yapılacağı açıkça yazmaktadır. Her şehirdeki sokakların birer ismi olacak, mükerrer (tekrar eden) isim, gayri milli isim ve adetlerimize uymayan tuhaf, gülünç isimler olmayacaktır. Halbuki o tarihte İstanbul'da onlarca hatta yüzlerce mükerrer sokak adı vardı, yine onlarca gayri milli sokak isimleri bulunmaktaydı. Osman Nuri Bey beş ay içerisinde tüm bu sokak adlarını düzenleyecek, binalara birer numara verecek ve bu işlemleri cetvellere gerçekleştirecektir. Osmanlı zamanında sokak adı verilirken hangi sokakta hamam varsa Hamam Sokak, cami varsa Cami Sokak, çeşme varsa Çeşme Sokak, fırın varsa Fırın Sokak, kuyu varsa Kuyu Sokak gibi kolay sokak isimleri verilmiş, bu sebeple onlarca, yüzlerce mükerrer sokak isimleri oluşmuştur.

Mektupçu Osman Bey tüm bunları düzeltecek ve yeni isimler bulacaktır. Tüm sokakları teker teker gezerek gayri milli sokak isimlerine milli isimler vermiş, mükerrer sokak isimlerini de Evkaf defterlerinden, tarihçilerden ve kadastro kayıtlarından yararlanarak banisinin veya semtinin isimlerini vererek mükerrerlikten kurtarmıştır. Onlarca Bakkal, Şerbetçi, Helvacı ve Bozacı Sokak gibi mükerrer sokak isimlerinin bulunduğu sokaklara o sokaktaki esnafın isimlerini ilave ederek mükerrerlikten kurtarmıştır. Mükerrer olmayan ve kanuna uygun olan sokak isimlerini de değiştirmiş ve aynen korumuştur.

MÜKERRER OLAN SOKAK ADI	MÜKERRERLİKTEN KURTARILAN YENİ SOKAK ADI
Cami Sokak	Beykoz Camii Sokak, Dibek Camii Sokak, İbrahim Çavuş Sokak, Yavuz Sinan Camii Sokak, Şenlik Dede Camii Sokak, Küçük Ayasofya Camii Sokak, Nur Sokak, Caferiye Sokak
Çeşme Sokak	Kireçli Çeşme Sokak, Turşucu Çeşmesi Sokak, Gül Çeşmesi Sokak, Devirhan Çeşmesi Sokak, Topçu Çeşmesi Sokak
Dere Sokak	Kurtuluş Deresi Sokak, Karabaş Deresi Sokak, Sofular Deresi Sokak, Hasköy Deresi Sokak, Çengeldere Sokak
Fırın Sokak	Eğrikapı Fırını Sokak, Unkapanı Fırını Sokak, Gedikpaşa Fırını Sokak, Tepsi Fırını Sokak, Manisalı Fırını Sokak
Hamam Sokak	Abdullah Ağa Hamamı Sokak, Çavuş Hamamı Sokak, Yatağan Hamamı Sokak, Kürkçübaşı Hamamı Sokak
İmam Sokak	Hafız İmam Sokak, İmam Adnan Sokak, İmam Hüsnü Sokak, Sankçı Sokak, Voynuk Sokak, Çakşırı Sokak
Karakol Sokak	Mühürdar Karakolu Sokak, Langa Karakol Sokak, Beyazıt Karakol Sokak, Tahtakale Karakolu Sokak, Kolbaşı Sokak
Kuyu Sokak	Ayvansaray Kuyu Sokak, Çengelköy Kuyu Sokak, İkbaliye Kuyu Sokak, Gül Camii Kuyu Sokak, Arpaemini Kuyu Sokak
Kuyulu Sokak	Biçki Yurdu Sokak, Hacı Tahsin Bey Sokak, Kaynata Sokak, Karagözcü Sokak, Müneccim Kuyu Sokak, Karakuyu Sokak
Mektep Sokak	Çatma Mektebi Sokak, İnadiye Mektebi Sokak, Kefçe Dede Sokak, Hacı İsa Mektebi Sokak, Dershane Sokak
Orta Sokak	Pideci Sokak, Meslek Sokak, Naip Sokak, Telci Sokak, Yazmacı Emine Sokak, Pilavcı Sokak, Zağarcıbaşı Sokak
Papas Sokak	Kundakçı Sokak, Müverrih Sadettin Sokak, Tuğrakeş Sokak, Selamet Sokak, Bahriyeli Şükrü Bey Sokak
Tekke Sokak	Miraç Sokak, Erenler Tekkesi Sokak, Sofular Tekkesi Sokak, Yeniköy Tekkesi Sokak, Guraba Tekkesi Sokak
Toprak Sokak	Killi Sokak, Kargılı Sokak, Zülüflü Sokak, Müezzin Sokak, Çamçak Sokak, Nasrettin Hoca Sokak, Çakıl Sokak
Türbe Sokak	Piyale Türbesi Sokak, Kandilli Türbe Sokak, Tevkifhane Sokak, Şamdancıbaşı Sokak, Hamidiye Türbesi Sokak
Tulumba Sokak	Basma Tulumba Sokak, Ağaç Tulumba Sokak, Kırk Tulumba Sokak, Tahta Tulumba Sokak, Karış Sokak
Yağhane Sokak	Fener Yağhanesi Sokak, Kariye Yağhanesi Sokak, Yeniköy Yağhanesi Sokak, Taksim Yağhanesi Sokak, Hartuç Sokak, Kasımpaşa Yağhanesi Sokak, Kulaksız Yağhanesi Sokak
Yeni Sokak	Yeni Duygu Sokak, Yeni Konak Sokak, Yeni Bülbül Sokak, Yeni Güvey Sokak, Yeni Usul Sokak, Yeni Hayat Sokak

*İstanbul Sokak'larına ait
eski tabelalar* ►

Osmanlı zamanında mesleklere göre isim verilmiş sokak adlarının Osman Nuri Bey tarafından 1927 senesinde mesleği iştigal eden

esnafın isminin ilave edilerek verilmesi ileriki zamanlarda sorun olunca tekrar değiştirilmesi gerekli görülmüştür.

MÜKERRER OLAN SOKAK ADI	MÜKERRERLİKTEN KURTARILAN YENİ SOKAK ADI	
	1927 sayımındaki yeni adı	19 Ocak 1930 Tarihinde Belediye Meclisi'nde aldığı adı
Bakka Sokak	Bakka İsmail Sokak	Kurban Sokak
Bakka Sokak	Bakka İdris Sokak	Beleşçi Sokak
Bakka Sokak	Bakka Şevki Sokak	Hoşgör Sokak
Bakka Sokak	Bakka Yakup Sokak	Hümmas Sokak
Helvacı Sokak	Helvacı İsmail Sokak	Adem Baba Sokak
Helvacı Sokak	Helvacı Mustafa Sokak	Havva Ana Sokak
Şerbetçi Sokak	Şerbetçi Tahir Sokak	Fal Sokak
Bozacı Sokak	Bozacı Kamil Sokak	Tayyareci Orhan Sokak
Boyacı Sokak	Boyacı İshak Sokak	Tayyareci Selahattin Sokak
Şekerci Sokak	Şekerci Rifat Sokak	Nefer Sokak

GAYRİ MİLLİ SOKAK ADI	MİLLİLEŞTİRİLEN YENİ SOKAK ADI
Aya Dimitri Caddesi	Zağnos Paşa Sokak
Ayazma Caddesi	Azık Sokak
Patrikhane Çıkmazı	Halet Efendi Çıkmazı
Ayazma Sokak	Melek Şah Sokak
Aya Yorgi Sokak	Muallim Feyzi Sokak
Kirkor Kalfa Sokak	Mütesellim Sokak
Demirci Ohanes Sokak	Talip Paşa Sokak
Papa Yani Sokak	Remzi Baba Sokak
Papas Mihal Sokak	Dede Korkut Sokak
Patrik Sokak	Gazi Mihal Sokak
Katolik Kilisesi Arka Sokak	Gültekin Arkası Sokak
Berber Yanko Sokak	Semender Sokak

Eminönü Kumkapı Mimar Kemalettin Mahallesi ▲
Havuzlu Hamam ve Şeyh Şamil Sokağı

Mesleklere ait olan mükerrer sokak isimlerini mükerrerlikten kurtarmak için o sokaktaki meslek sahibinin ismi ilave edilerek değiştirilmiş, 1927 nüme-rotajında bu sokaklar, değiştirilen yeni isimleri ile kayıt olunmuş ve nüfus sayımında aynı isimleri ile işlem yapılmıştır. Ancak bir müddet sonra Şehremaneti ve Belediye dairelerine şikâyet dilekçeleri yağmaya başlamıştır. Sebebi ise sokağa adı verilen kişilerin sokak halkını haraca bağlaması, sokak levhalarında isimlerinin olması nedeniyle sokağın sahibi olduğunu sanıp sokaktan ayakbaşı parası almaya başlamış olmalarıdır. Sokakta yaşayanlar bu durumdan şikayetçi olduklarında Şehremaneti Meclisi Osman Nuri Bey'den bu sokakların isminin tekrar değiştirilmesini istemiş, yaklaşık 300 sokak adı tekrar Osman Nuri Bey tarafından değiştirilmiş ve 19 Ocak 1930 tarihindeki Belediye Meclis toplantısında kabul edilmiştir. Son haliyle tüm sokakların yeni isimleri kesinleşmiş ve İstanbul Şehir Rehberi hazırlıkları başlamıştır. Osman Nuri Ergin Şehir Rehberi hazır olana kadar kendi daktilosunda beş yüz adet eski ve yeni sokak adını listeleyip herhangi bir karşılık olmaması için hızlıca devlet dairelerine dağıtmıştır. Bu derece görevine bağlı ve İstanbul sevdalısı muhteremdir, memuriyet maaşı haricinde bu çalışmalarında hiçbir maddi istekte de bulunmamıştır.

1934 tarihinde İstanbul Şehri Rehberi hazırlanmış emek ve çalışmaları karşılığında Osman Nuri Bey'e bu çalışmalarında maddi destek almamasından dolayı Belediye Meclisi kendisine 1000 adet İstanbul Şehir Rehberi hediye etmiştir. Osman Nuri Bey'in 1927 İstanbul Nümerotaj Tahrir Heyeti Başkanlığı'nda 6800 küsur sokak ismi bulunmaktaydı. Şehir Rehberi'nde bunların 6200 küsuru bulunmaktadır ve bugün İstanbul'da 1927 nümerotajındaki sokak adını koruyan yaklaşık 3500-4000 sokak bulunmaktadır.

		120	I. 7
27	İskele S.	İhsaniye İskelesi S. 7. S.D	İhsaniye
24	İskele CD.	İncirköy İskele CD. B.A.	Fağabahçe
12	İskele ÇK.	Bakırköy İskele ÇK. Humeli	Bakırköy
26	İskele CD.	Baylerbağı İskele CD. B.A.	Baylerbağı
31	İskele S.	Bostancı İskelesi S. Anadolu	Bostancı
32	İskele CD.	Büyük İskele CD. Adalar	B.ada İskele
6	İskele S.	Cibelli İskelesi S. 9. I.	9I
5	İskele S.	Yavuz İskelesi S. 9. I.	46
13	İskele CD.	Yedigöller İskele CD. Humeli	Yedigöller
3	İskele S.	Çapraz S. 5. I.	23
24/5	İskele CD.	Çubukla Kanlıca yolu B.A.	Çubukla
25	İskele S.	Çuvalcı S. B.A.	A. Hicari
24	İskele CD.	Fağabahçe İskele CD. B.A.	Fağabahçe
34	İskele CD.	Kınalı İskelesi S. Adalar	Kınalı
II	İskele S.	Kızılı İskelesi S. Humeli	Kızılıgöze
26	İskele CD.	Kandıllı İskele CD. B.A.	Kandıllı
23	İskele S.	Karıyer sahil boyu B.E.	Karıyer
15	İskele aralığı	Su İskelesi S. 9. H.	109
26	İskele CD. arka S.	Kandıllı İskele arka S. B.A.	Kandıllı
24	İskele Bağı S.	Bozköy İskele bağı S. B.A.	Bozköy
32	İskele Methali	Büyük İskele ağrı S. Adalar	B.ada
27	İskele methali ve mahreci	Uşaklı İskelesi 10. D.	Uşaklı İskele
3	İskele meydana	Karaköy meydana 5. I.	23, 28
24	İskele meydana	Anadolu Kavagı İskele meydana B.A.	59

Osman Nuri Bey'in Değişen Sokak isimleri ▲
listelerinden bir örnek

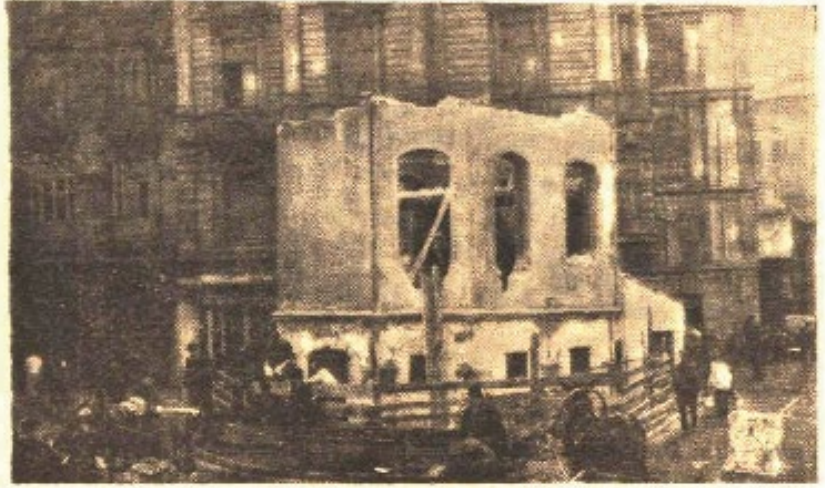
Gazeteci, yazar, sanatçı veya diğer meşhur kişilerinin adını bir sokağa vermek, yıllar boyu bir hafıza oluşturmuş sokak adını hafızasıyla birlikte yok etmek demektir, eski sokak isimlerinin değiştirilmesi yerine yeni açılan sokaklara uygun görüleceklerin isimlerinin verilmesi daha uygun olur.

Örneğin; Esnaf Loncası Caddesi, Şair Ziya Paşa Caddesi, Yasa Caddesi, İstiklal Caddesi, Mola Taşı Caddesi, Koca Mustafa Paşa Caddesi, Marmara Caddesi, Darüşşafaka Caddesi, Abide-i Hürriyet Caddesi gibi.

İstanbul'da tarih içinde imar, istimlak ve çeşitli nedenlerle pek çok sokak yok edilmiştir. Peynirci Arif Sokak, (Bu sokağın Haliç kenarındaki İzzet Paşa Mescidi ya da diğer adıyla Balıkpazarı Mescidi yok yere yıkılmıştır) Simitçi Veli Sokak, Cibali İskeleyi Sokak, Duygu Sokak, Yoğurtçu Hüseyin Sokak vb. bunlardan bazılarıdır. Bunların yanısıra gereksiz yere adı değiştirilen sokak isimleri de bulunmaktadır. Kuloğlu Sokak-Ayhan Işık Sokak, Bursa Sokak-Sadri Alışık Sokak, Piremeci Sokak-Orhan Adli Apaydın Sokak, Tayyareci Sadık Sokak-Toto Karaca Sokak, Sadrazam Ali Paşa Caddesi-Dr. Sadık Ahmet Caddesi, Abdülezelpaşa Caddesi (Kısmen)-Kadir Has Caddesi vb. gibi sokaklar buna örnektir.

Osman Nuri Bey 1927 nümerotajında Osmanlı zamanından gelen Acımsuluk Sokağı'nın adını değiştirmemiş, aynen korumuştur. Bu sokak adı 27 Şubat 1947 tarihinde Akşam Gazetesi'nin vefat eden karikatüristi Cemal Nadir Güler'in adının verilmesi suretiyle değiştirilmiştir (Haziran 1947 Belediye Meclisi kararı, Eylül 1947 sokak levhasının törenle takılması).

Eminönündeki mesçid yıkıldı

Eminönünde yıkılan mesçid

Eminönünde Balıkpazarı İttisalindeki küçük mesçidin yıkılması için uzun zamandanberi Belediye ile Evkaf arasında cereyan eden muzakere neticelenmediğinden bu mesçid dün tarna-mile yıkılmıştır. Mezkûr mesçidin bulunduğu adaya tesadüf eden 9 dükkanın sahiplerinden bir kısmile Belediye arasındaki ihtilâf mahkemeye verilmiştir. Masnafihi vaziyeti bazarları için tespiti delâil yapıldığından bu dokuz dükkan da yıkıya havale edilmiştir.

16.2.1940 tarihli bir gazetenin Şehir ve Memleket haberlerinden bir kúpür. ▲

Bu sokaktaki Akşam Gazetesi'nin sokak adının Cemal Nadir Sokak olarak değiştirilmesinin büyük önemi vardır. Gazeteci, yazar, sanatçı veya diğer meşhur kişilerinin adını bir sokağa vermek, yıllar boyu bir hafıza oluşturmuş sokak adını hafızasıyla birlikte yok etmek demektir, eski sokak isimlerinin değiştirilmesi yerine yeni açılan sokaklara uygun görüleceklerin isimlerinin verilmesi daha uygun olur.

Mektupçu Osman Bey'in isim babası olduğu İstanbul sokaklarının birçoğunun ayrı ayrı isimlendirme hikâyesi vardır: Fevzi Paşa Caddesi, Müdafaa-i Milliye Caddesi, Ankara Caddesi, Balo Sokak, Beşir Fuat Sokak, Kimyager Sokak, Körler Sokak vb. gibi. (Bu hikâyeleri de ilerleyen zamanlarda imkân bulursam tefrikalar halinde yayınlamak istiyorum.)

Yazımın sonunda Osman Nuri Bey'in vermiş olduğu sokak isimlerini gruplar halinde verecek olursak:

44 Adet sonu "Meydan" olan sokak adı vardır. Örneğin; Tünel Meydanı, Aykapı Meydanı, Ahırkapı Meydanı, Beyazıt Meydanı, Cumhuriyet Meydanı ve Mahdum Meydanı.

42 Adet sonu "Aralığı" olan sokak adı vardır. Örneğin; Gümrük Aralığı, Kantarcılar Aralığı, Simitçi Veli Aralığı ve Simitçi Tahir Aralığı.

76 Adet sonu "Yokuşu" olan sokak adı vardır. Örneğin; Saatçi Yokuşu, Balcı Yokuşu, Acı Çeşme Yokuşu, Akarsu Yokuşu, Fil Yokuşu ve Kadiriler Yokuşu.

409 Adet sonu "Çıkmazı" olan sokak adı vardır. Örneğin; Kariye Çıkmazı, İpçi Çıkmazı, Emirler Çıkmazı, İmam Rüstem Çıkmazı, Mecidiye Kuyu Çıkmazı ve Eski Tay Çıkmazı.

Mektupçu Osman Bey'in 1927 senesinde vermiş olduğu sokak isimlerini bugün halen çeşitli sebeplerle kullanıyoruz, kimimiz elektrik, su, doğalgaz ve telefon faturasında ya da ikametgâh adresi olarak bizlere bu isimleri bıraktığı için minnettarız. Gerçekten de İstanbul sokak isimlerinin bir kısmı tarihin, bir kısmı da Osman Nuri Ergin'in biz İstanbullulara hediyesidir. Bu sokak isimlerini koruyalım, gereksiz yere değiştirip yok etmeyelim. Bu bizim Osman Nuri Ergin'e vefa borcumuzdur, en azından onu yapalım. Olmaz mı? ■

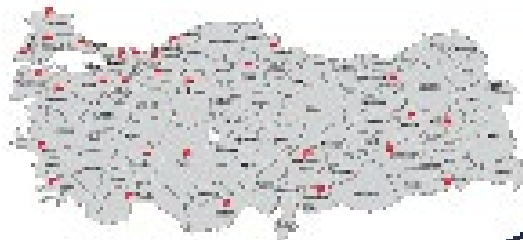
Dünya Group

Profesyonel Çözümler

YÜRTİÇİ FAALİYETLERİMİZ

YÜRTDİŞİ FAALİYETLERİMİZ

Dünya İnşaat

Esentepe Mh. Kargılı Sk.
No:5/B Sığı - İstanbul / TÜRKİYE
Tel: +90 212 278 52 32
Fax: +90 212 280 13 04
info@dunyainaat.com

Dünya Harita

Esentepe Mh. Kargılı Sk.
No:5/B Sığı - İstanbul / TÜRKİYE
Tel: +90 212 278 52 32
Fax: +90 212 280 13 04
info@dunyaharita.com

Dünya OSGB

Oruç Reis Mh. Tekstilçiler Cd.
10-A B1, Ka:310 (A22 Ka:53)
Pendik/İstanbul/TÜRKİYE
Tel: +90 212 438 28 30
Fax: +90 212 438 48 10
info@dunyaosg.com

www.dunyainaat.com

www.dunyaharita.com

www.dunyaosg.com

CiHAN AKTAS

Röportaj

Abdullah Karadağ

Fatih Kafalı

Yunus Emre Tozal

A.Karadağ: Şehri inşa ederken, o mekânda önceden var olan şehirle yeni şehri nasıl harmanlamak lazım? Şehrin ana unsuru nedir? Şehri inşa ederken örneğin ölçeği nasıl olmalıdır? Nasıl planlamak gerekir?

C.Aktaş: Yepyeni bir şehir inşa ediliyorsa, sıfırdan başlanıyorsa yani, kuruluş amaçları ve kurulduğu yeri, kuran ve yerleşecek olan insanların karakterini hesaba katan bir harmanlama gerekir tasarımda. Şehri ırmağın yanına mı kuruyorsunuz, dağın eteğine mi? Dağ eteğinde kurduğunuz şehir bir de çukurlaşan bir ovaya açılıyorsa geçen zaman içinde hava kirliliğinden mustarip olacaktır mesela.

Şehrin ana unsuru elbette ki insandır ve bunun yanı sıra insan, bir arazinin şehir olarak seçilmesine bir sebeptir. Dağdır, ırmak veya göldür. İnsanları hesaba katan inşa aynı zamanda insanların katılımıyla ilerlemeli. Şehirlik bilinci böylece sorumluluk olarak gerçekleşir. İnsanları bir araya toplayan bir yapı, bir meydan da çok önemli. Bu yapı bizim geleneğimizde camidir. Ben metropol yerine orta ölçekte, mesela nüfusu bir milyonu aşmayan şehirlerin insanca yaşamaya elverişli olduğunu düşünüyorum. Bir şehrin üzerine şehir kurmak çok anlamlı değil. Ancak mesela depremler ve göçler nedeniyle buna mecbur kalmışsanız o şehrin temel niteliklerini, henüz hayatini koruyan birimlerini korumaya özen göstermelisiniz. Aklıma Bakü geldi bunu söylerken. Eski şehrin özenle korunduğu dönemde Bakü'de yaşamıştım birkaç yıl. 2000'lerde şehrin silüeti tamamen değişmiş, onu Bakü kılan, Bakü olmasını sağlayan nitelikleri gökdelenlerin gölgesinde kalmıştı. Burada plandan değil rant sağlayan yapılara alan açmaktan söz etmek gerekiyor.

Bakü şehrinin eski ve yeni görüntüsü ►

F.Kafalı: Sizce dünyada geleneksel mimari ile modern mimariyi harmanlamış örnek bir şehir var mı?

C.Aktaş: Böyle bir harmanlama üzerine düşündüğümde aklıma önce bazı Batı şehirleri geliyor. Kendi gördüklerimden birkaçı, Amsterdam, Heidelberg, Frankfurt... Doğu'da ise görememekle birlikte fotoğraflarıyla tanıdığım Kyoto bu açıdan çok iyi bir örnek. Bir diğer örnek Japon şehri ise Yamagata. İslam ülkeleri için ise İsfahan, Rabat. Eskiden "Halep" de diyebilirdim, şimdi şehir harabe durumda maalesef. Bu şehirlere Konya ve Kayseri'yi ekleyebilmeyi çok istedim, çünkü sembolik şehirler ve hâlâ geleneksel mimarî itibarıyla zenginler. Ancak Konya'nın geleneksel mimarisi 1950'lerdeki kentsel dönüşüm yüzünden epey seyrekleşmiş. Bu seyrekleşmenin anlamı, harmanlamaya izin vermeyen bir istila. Genellikle nüfusu sınırlı tutulan şehirler kendi hallerine

bırakılırlar, geleneksel olanla modern mimariyi harmanlayabilirler. Bizde bir açıdan önem kazanmış bir şehir hızla göç alıyor ve kendi varlık sebebine yabancılaşmaya zorlayan bir büyümeye zorlanıyor. Safranbolu tecrübesi çok sarsıcı. Şehrin kadim dokusu gerçekten çok güzel ancak bu doku yeni yapılaşmanın kalabalığıyla öylesine çevrelenmiş ki orayı gezerken bu çok sembolik, hatta turistik bir düzeye indirgenmiş gibi geliyor insana. Buna benzer birçok küçük yerleşim yeri kaderlerinin ne olacağını bilememe sıkıntısını yaşıyor. Çocukluğumu geçirdiğim Refahiye kadim dokusuyla yeni yapılanmalar arasında bir denge kurmuş şirin bir kasabaydı, ancak geçen 30-40 yıl içinde büyük bir köye dönüştü. Bir romanımda plato olarak düşünerek gezdiğim Savur ise harika bir kasabadır, keşke olduğu gibi kalabilse.

Genellikle nüfusu sınırlı tutulan şehirler kendi hallerine bırakılırlar, geleneksel olanla modern mimariyi harmanlayabilirler. Bizde bir açıdan önem kazanmış bir şehir hızla göç alıyor ve kendi varlık sebebine yabancılaşmaya zorlayan bir büyümeye zorlanıyor.

Toni Morrison'un yenilerde okuduğum bir röportajından aklımda kalan şu tespitler çok önemli: Afro-Amerikan yazar gençliğinde sadece vatandaş olarak çağrıldığını hatırlıyor. İkinci sınıf Amerikan vatandaşıydı ancak, öyle deniliyordu. 50'lerde ve 60'larda ise "tüketici" olarak adlandırılır olmuşlardı. "Ve biz de tükettik" diyor Morrison. Tüketicinin eşitlediğini duyuran kültür aslında bizi benlik olarak parçalıyor. Sahici sorunları ve amaçları göz ardı eden bir çaba, bir faaliyet ve boşluk içinde eriyor zaman. Aslında iyi tüketiciler olmak zorundayız. Bunun anlamı bize her ihtiyaç olarak sunulani kabul etmemek, sorgulamak. Hayatı işte bu tavır dönüştürür aslında.

Y.Tozal: Gecekondu, apartman, site ve rezidans gibi mimari dönüşümleri nasıl okuyorsunuz? Mimaride yaşanan bu dönüşümün şehrin asıl unsurları olan insanlar üzerindeki etkisi nedir? İnsan yaşadığı mekânın mimarisinden nasıl etkilenir, bu noktada izlenmesi gereken süreç ne olmalıdır?

C.Aktaş: İnşaat ve tasarım piyasası teknoloji ve buna bağlı yapı malzemeleri tarafından yönlendiriliyor kuşkusuz. Tabii bunu başlıca belirleyen hayat ve siyasettir. Mesela göçler yaşanmasa, gecekondu mahalleleri kurulmazdı. Şehircilik politikaları göçleri daha farklı yönetebilirdi. Sonra bir kısır döngü içine girildi. Ben mimarlık öğrenimi görürken hocalarım gecekondu toplu konut ve apartmanların çoğuna göre insanî ihtiyaçlara daha uygun olduğundan söz ederlerdi. Gecekondu apartmanlaşmaya çalışırken apartman gecekonduyun avantajlarını da içeren arayışlara yöneldi. Denizi gören veya ormanı kucaklayan siteler modern gecekondu sayılabilir, toprak avantajını saklı tutmaya çalışıyorlar, ancak tıpkı gecekondu gibi yasaların bazı açılardan zorlandığı süreçlerle ilgililer. Hazmedilmemiş şehirleşmenin mahalleleşmeye sabrı yetmiyor. İnsanlar türdeşleriyle yaşamak için sitelere yöneldiler giderek. Daha fazla kapanmak, gizlenmek, güven duymak istiyorlar. Çocukları bahçede oynasın, işte, havuz var, parkurda yürüyebilirler, dilenci göçmen olmaz etrafta...

Mütedeyyin hanım medyacıların sosyal medyada bu bağlamda bir tartışmalarına rast gelmiştim. Bir hanım sokaktaki küfürlerden ve uğursuz karşılaşmalardan yeğnini kurtarmak için Başakşehir'e taşınmak istediğini söylüyordu. Tabii sebepleri çok daha karmaşık, ancak sokak veya mahalle zaten, korkutucu bulunduğu için taşınmak istemesine yol açan sebeplerle de kendini gerçekleştiren mekânlar. Çeşitli unsurlar, niyetler ve sebepler, eğilimler ve terbiyeler harmanlanıyor oralarda ve karşılıklı bir öğrenme yaşanıyor. Toplumsal muâşeret kendisini sinayarak tazeleniyor.

A.Karadağ: Konutlardaki bu dönüşümlere paralel olarak çarşıdan AVM'ye de bir dönüşüm yaşandı. AVM'lerin yaygınlaşması ve kapitalist üretim-tüketim ilişkileri değişen ve dönüşen dünyanın gerekliliklerinden mi sayılmalı? Başka bir dünya, başka bir ekonomik model mümkün değil mi?

C.Aktaş: Modern kentlerin merkezinde kültür sarayları ve bankalar vardı. Kültürel üretim tartışmalı bir içerik kazandıkça bu merkezilik de yerini bankalarla bütünleşen AVM'lere terk etti. Topyekûn bir hayat tarzı değişimi söz konusu olan. Başbakan Davutoğlu iyi niyetli bazı açıklamalar yaptı geçen yıl AVM'ler hakkında. AVM'lerin günümüzün kapalı çarşıları olması için nasıl bir form ve içerik değişimi yaşanması gerektiğini konuşmak zorundayız. Kendini muhafazakâr olarak adlandıran insanlar da çoluk çocuk, saatler geçiriyor serin AVM atmosferlerinde, yazın mesire yerine gider gibi gidiyorlar. Bizim bu konuda "işte burada" diyebileceğimiz iddialı bir muâşeretimiz var mı? Toni Morrison'un yenilerde okuduğum bir röportajından aklımda kalan şu tespitler çok önemli: Afro-Amerikan yazar gençliğinde sadece vatandaş olarak çağrıldığını hatırlıyor. İkinci sınıf Amerikan vatandaşıydı ancak, öyle deniliyordu. 50'lerde ve 60'larda ise "tüketici" olarak adlandırılır olmuşlardı. "Ve biz de tükettik" diyor Morrison. Tüketicinin eşitlediğini duyuran kültür aslında bizi benlik olarak parçalıyor. Sahici sorunları ve amaçları göz ardı eden bir çaba, bir faaliyet ve boşluk içinde eriyor zaman. Aslında iyi tüketiciler olmak zorundayız. Bunun anlamı bize her ihtiyaç olarak sunulani kabul etmemek, sorgulamak. Hayatı işte bu tavır dönüştürür aslında.

F.Kafalı: Şehir elbette sadece mimari yapılardan oluşmuyor. Şehirdeki sosyal hayatın şehrin çehresinin şekillenmesinde önemli bir paya sahip olduğu şüphe götürmez. Sizce sosyal hayat teknolojiyen nasıl etkileniyor? Sosyal medyadan dünyayı takip eden günümüz insanı dünyayı radyodan ve kâğıt gazeteden takip eden geçen asrın insanından daha mı yalnız veya bencil?

C.Aktaş: Teknolojiyle hayat tarzımız arasında bir etkileşim var tabii. Şehirle ilişkimiz ruh hallerimizi elbette belirliyor. Gökdelenler kasvet duygusu uyandırıyor, daralma hissine yol açıyor. Ayrıca düzensiz yapılan gökdelenler yüzünden yaşanan trafik de hem vakit kaybına sebep oluyor, hem de asap bozukluğuna. Acele ediyoruz, yetişmeye ve vakitten kazanmaya çalışıyoruz, bir güne çok fazla iş sığdırmaya çalışmaya zorluyor veya teşvik ediyor bizi sistem. “Şehir tutulması” kapsamında değerlendirilebilir; bir meşgulliyet tiryakiliği içindeyiz. Metropolden usanarak uzaklara kaçanlar da onu bir ekranla yanında taşıyor aslında. Çok fazla bilgi akıyor üzerimize ve biz bunca bilgi akışı karşısında hâlâ beklediğimiz en önemli şey gelmemiş gibi kaygılı bir telaş içinde, öğrenme telaşını koruyoruz. Birçok şeye yetişmeye çalıştığımız için zaman daha hızlı akıyor, dolayısıyla hep zamansızlıktan yakınıyor ve özel hayatla ilgili sayılan “muhabbet” esaslı, emek vermek gereken ilişkilerin alanını daraltıyoruz. Erteliyor, geciktiriyor, savsaklıyor, unutuyor, daha kötüsü umursuz davranarak ihmalî olağanlaştırıyoruz. Sadece metroda veya metrobüste değil bir ev oturmasında da ekran; cümleleri bölüyor, dikkatleri dağıtıyor, ortak konuşmaları sakatlıyor. Bir teknoloji tufanına yakalanmış gibiyiz, toplumun her kesimi böyle, zengin-yoksul, işçi-patron fark etmiyor. Ayak İzlerinde Uğultu kitabında yer alan “Kirlî Paslı Köşeler” başlıklı öykümde Facebook kullanan genç ve süslü, bakımlı bir gündelikçi kadın olan Nurcan’ın hayat tasavvurunu konu almıştım. Şehir hepimizi bunalıyor, gitmek istiyoruz, sayfiye, dağ, yayla, çadır hayalleri kuruyoruz, ama gittiğimiz yere ekranlarımızı götürsek bile bir yerden sonra sıkılmaya başlıyor çoğumuz.

Y.Tozal: Son zamanlarda akıllı şehir, marka şehir, yaşanabilir şehir, sürdürülebilir şehir gibi kavramlar konuşuluyor dünyada. Bu kavramlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Şehre dair bu tür kavramları kullanmayı tercih eder misiniz?

C.Aktaş: Çoğu kez içi doldurulmuyor benzeri kavramların. “Şehir” başlı başına çok zengin bir adlandırma. Birikimli, tecrübeli. Kadim anlamıyla şehir, kent ve metropol olarak değişmeye zorlanıyor, ancak ben edebiyatçı olarak şehrin çağrışımlarını daha etkileyici, imkanlarını önemli buluyorum. Yani şehir zaten akıllı, zaten yaşanabilir, zaten sürdürülebilir olmalı. “Marka şehir” ise küreselleşmeye gelen bir reklam dilinden doğmuş gibi geliyor. Oldum olası türdeşleri arasında öne çıkan şehirler vardır. Mesela Mek-

ke ve Kahire’den “Şehirlerin Anası” diye söz edilir. “Gez dünyayı gör Konya’yı” sözünün İran’daki karşılığı “İsfahan, nisf-i Cihan”, yani “İsfahan, dünyanın yarısı” şeklinde. Japonya’da, tsunami felaketinin yaşandığı Sendai “Ağaçlar Şehri” diye çağrılıyor. New York “Hiç Uyumayan Şehir” diye biliniyor. Bunlar o şehrin kendi yapısıyla ilgili tabii adlandırmalar. Bir şehri konjonktürel sebeplerle kendi yapısına uygun olmayan niteliklere yönlendirmek çok sorunlu geliyor bana. Mesela İstanbul bir dünya şehri, ama bu yeni bir hal değil. Küreselleşme salgınıyla İstanbul’u benzemesine gerek olmayan bir şehre dönüştürmek ne kadar anlamlı? Turgut Özal hep İstanbul’u Beyrut’a benzer bir şehre dönüştürmeye çalışırdı. Bir sürü amacın merkezi kılınan şehir giderek bu amaca uygun bir

dönüşüm geçiriyor. “Marka şehir” adeta gökdelenli şehir demek. Bir plana uyulmadan yapılan gökdelenler trafiği karıştırıyor, orta vadede kuşkusuz alt yapı sorunları da kendini gösterecek. Şehir karmaşa değil muhabbet demek. Jane Jacobs “Büyük Amerikan Şehirlerinin Ölümü ve Yaşamı”nda şehrin hayatîyetinin farklı unsurlarını kaynaştırma yeteneğinden kaynaklandığını anlatır. Yani şehir “İnsan” diye ifade edilmeye başlanan tanıtımların yapıldığı lüks otellerde, çeşitli ayrıcalıklı grupların türdeşlikle kapandığı sitelerde temayüz etmiyor.

A.Karadağ: Teknolojiyi şehirler için bir tehdit unsuru olarak görüyor musunuz? 50 yıl, 100 yıl sonrasının şehirlerinin bilim-kurgu filmlerindeki gibi bir yaşam getireceğini düşünüyor musunuz?

C.Aktaş: Teknolojiyi değil de insan merkezli kullanılmayan teknolojiyi şehirler için bir tehdit olarak görmek gerekiyor. Biz, şehre nasıl bakıyor ve şehir için neler yapıyoruz? İstanbul'u "taş toprağı altın" bir şehir sayarak bitimsiz bir kaynak gibi görmeye devam ediyoruz. Diğer şehirlerimiz de benzeri bir muameleyle İstanbul'da olup bitenleri gözleyerek çağın akışına uymaya çalışıyor, ancak onların hepsinin İstanbul gibi dayanma gücü veren kaynakları yok. Modern hayat bir üretim-tüketim döngüsüne dahil etmeye çalışıyor bizi. Şehirlerimiz de bundan etkileniyor ve gereksizce bulldozerlerin saldırısına uğruyor. Emlak çok yaygın olarak tercih edilen rant kaynağı. Ursula K. Le Guin'in Aya Tırmanmak'taki öykülerinden birinde Amerikan hayat tarzı tarifi şöyleydi: "Yukarıya doğru tırmanma ve kendini geliştirme uğruna sürekli ev alıp satmak." Bu aslında epey zamandır küresel bir eğilim. Alman belgeselci Konrad Kastner'in filmi Katedral'i örnek veriyorum hep. Film, Moğolistan'ın bir köşesinde sırf ülke ekonomisini canlı tutmak üzere kurulan bir şehrin hikayesi üzerinden inşaat sektörünün geleceği üzerine düşünmeye sevk ediyor.

İnşaat konusunda ölçülerimiz olması gerekiyor, oysa pratikte olup bitenlere bakılırsa biz koruma bilincini ayakta tutacak ölçülerden yoksunuz. Sanattan ve manaya ilişkin kaygıdan yoksun teknoloji hayatı çöle dönüştürür. Bir ideoloji veya pragmatizm her olguyu çürütebilir, yoldan çıkarabilir, bir yalana dönüştürebilir. Aklıma Heidegger geliyor. O kendine ayağı toprağa basan bir hayat tarzı ararken fikirleri, onca eleştirdiği modern teknolojiyle bütünlük içinde bir ideoloji tarafından çarpıtılarak faşizme malzeme yapılmadı mı? Çağdaş teknoloji açık-örtük bir tahakküm içeren söylemlerle nüfuz ediyor hayatımıza. Teknolojiye atfedilen bir tür büyü bu tahakkümün bir parçası. Sanki bizim bilmediğimiz bir şeyler biliyor teknoloji, öyle algılamamıza yol açacak bir kapalılığı var sektörlerin. Bu yüzden de evlerimizin planı ve bütün hayatımızın geçeceği mekanların ayrıntıları konusunda seçme şansımızın olmamasını çok tabii karşılıyoruz. Mesele de burada aslı: Teknolojinin yüceliği ve gizemi sektörler tarafından öyle sunuluyor ki bize yapacak bir şey kalmıyor, buna ikna olmasak da sineye çekiyoruz. Dolayısıyla şehri teknolojinin sabırsız ve hoyrat kuşatmasına sorgudan

sualden yoksun tutumumuzla kendimiz teslim ediyoruz.

Aslında gelişmiş teknoloji, bunu sindirerek kullanan ülkelerin şehirlerini her zaman olumsuz etkilemiyor. Kimileri de hatadan dönmeye çalışıyor, hayatı zorlaştıran ve şehri güvenilmez kılan yapıları dinamitle ortadan kaldırıyor. Şehir Tutulması'nda 1972'de ABD St. Louis, Missouri'de 'modern' anlayışla ve daha çok Afro-Amerikan ve Hispanik nüfusa bir çatı altı sunma sebebiyle tasarlanan Pruitt-Igoe ko-nutlarının dinamitlenerek yok edilmesi örneğini vermiştim.

F.Kafalı: Hızla değişen teknoloji ile mimarinin tezat oluşturduğu şekilde bir kanaat var. Siz bu görüşe katılıyor musunuz?

C.Aktaş: Mimari elbette sindirilmeye ihtiyaç duyan bir sanat ve teknik. Bir binanın çevreyle kurduğu uyum bir süreç talep ediyor. Hızla değişen teknoloji ise sürekli daha iyi, sağlam ve kârlı bir araç, yöntem ve malzemeler öne sürüyor. Silah sektörü nasıl savaşların sürmesine ihtiyaç duyuyorsa, inşaat sektörü de yıkıma ihtiyaç duyuyor. Sürekli yıkımla gelen yeni yapılar mimarinin talep ettiği dengeye izin vermiyor genellikle. Birçok ülkede oturmuş şehirler, hele bir de korumayı gerektiren bina ve mahalleleri varsa, yıkım konusunda kılı kırk yarıyor zaten. Bizde sit alanlarının bile derece oynamalarıyla rahatlıkla imara açılması vakayı adiyeye. Teknolojinin gücü firmaları daha yüksek ve görkemli kurmaya cesaretlendiriyor. Dolayısıyla birikim ve uyumu ihmale zorlayan bir etkisi var. Ayrıca tasarımcılar üzerinde mekânla ilgili kurduğu baskı, insan merkezli olmaktan da uzak. Abartılı projelerin sebep olduğu profil kaybı zaten mekan algımızı alt üst ediyor. "Render" diye bilinen, eskiz çalışmalarını ortadan kaldıran bilgisayar tasarımı mimara bir kolaylık sağlıyor kısa vadede ama uzun vadede tasarım alanında bir tek tipleşme sonucunu veriyor. Teknoloji alanında güçlü olan şirketler yetenekli, ancak bağımsız ve farklı olan ofisleri yutuyor. Malzeme de tasarım gibi standart olduğunda, adım adım gelişmeye ve keşiflere gerek kalmadığında, içindeki insanların kişilikleri önemsizleştğinde mekanlar kendilerine özgü olmaktan çıkıyor. Başka bir mesele de mimarların teknolojinin hep gerisinde kalıyor olması. Prefabrik üretim tasarımcının alanını zaten daraltıyor.

Moğolistan'ın bir köşesinde sırf ülke ekonomisini canlı tutmak üzere kurulan bir şehrin hikayesi

Oldum olası türdeşleri arasında öne çıkan şehirler vardır. Mesela Mekke ve Kahire'den "Şehirlerin Anası" diye söz edilir. "Gez dünyayı gör Konya'yı" sözünün İran'daki karşılığı "İsfahan, nısf-i Cihan", yani "İsfahan, dünyanın yarısı" şeklinde. Japonya'da, tsunami felaketinin yaşandığı Sendai "Ağaçlar Şehri" diye çağrılıyor. New York "Hiç Uyumayan Şehir" diye biliniyor. Bunlar o şehrin kendi yapısıyla ilgili tabii adlandırmalar. Bir şehri konjonktürel sebeplerle kendi yapısına uygun olmayan niteliklere yönlendirmek çok sorunlu geliyor bana.

Para ve ihtişam arzusu bir araya geldiğinde mekanın imkânları çoğalmıyor, tersi oluyor.

Kimileri için yarış anlamına gelen şey bizler için nefes darlığı demek, manzaranın ve zamanın gaspı demek. Devasa binalarla kuşatılıyor ufkumuz. Tabii bir son değil de yeni bir başlangıçtan söz edilebilir.

Bütün bunları düşündüğümüzde kişisel olarak direnmeye izin vermeyen büyük bir akışın önünde savrulduğumuz hissine kapılıyoruz tabii. Elbette yeni teknolojiler tarihin her döneminde sarsıcı olmuş, büyük bir coşkuyla kullanımanın yanında konforları ve moralleri bozmuş, umutsuzluğa da yol açmış. Ancak söz konusu mimarlığın mekanla ilişkisi olduğunda yeni bir tecrübe bu yaşadığımız, hatta, mimarlığın sonuna gelindiğinden söz edenler de var. Para ve ihtişam arzusu bir araya geldiğinde mekanın imkânları çoğalmıyor, tersi oluyor. Kimileri için yarış anlamına gelen şey bizler için nefes darlığı demek, manzaranın ve zamanın gaspı demek. Devasa binalarla kuşatılıyor ufkumuz. Tabii bir son değil de yeni bir başlangıçtan söz edilebilir. Belki inşaat sektörünün arzularının devlet politikalarıyla bütünleştiği yerde bir doyma noktasına ya da kaçınılmaz yıkım aşamasına gelinecek. Organik, içerisindeki ve dışındaki hayatları hesaba katan bir mimarlıkta ısrar etmek zorundayız. Mahremiyet, yaşlıların yalnızlığı, böyle bir gidişatta nereye düşer? Mahremiyetin yerini steril yaşamayı mümkün kılan yüksek duvarlar alıyor. Hijyenik medeniyete zorlanıyorduk, steril hayatlara yönlendiriyoruz şimdi. "Kim en iyi saklanıyorsa en iyi yaşar" diye tarif ediyor ya Negri.

Y.Tozal: *Teknolojiyi hayatınızda ne kadar kullanıyorsunuz? Bu konuda sınırlarınız veya prensipleriniz var mıdır?*

Prensiplerim elbette var. Aracın amacımı tüketmesi ihtimali, kendimi sınırlamama yol açar. Bilgisayar 1987-1988'den bu yana hayatımın bir parçası. İlk bilgisayarım bir Macintosh Apple'dı. Birkaç yıldır yazılarımı dizüstü bilgisayarda yazıyorum. Ancak kızım uzak bir ülkede yaşadığı halde onunla görüntülü konuşmalar yapmıyor, yazışmayı yeğliyorum. Fotoğraf makinesi ve cep telefonu kullanıyorum. Cep telefonu teknolojisini çok gerilerden izliyorum, kolay karar veremiyorum yeni modeller konusunda. Gittiğim her yerde internet etkinliklerini yanımda taşımamak için telefonumla internete girmiyorum. Gece yattığım odada tek bir elektrikli cihazın bulunmamasına dikkat ediyorum. Arabaları hiç tanımam, kendi arabamızı da karıştırmam pek binmediğimden, eşim takılır hep. Yürüme fırsatlarını kaçırmamaya çalışıyorum. Bir yazarın sportmen olmaya herkesten daha fazla ihtiyacı olduğunu düşünüyorum, çünkü saatlerce yazı yazmak için zihni olduğu kadar bedensel çevikliğinizi de korumalısınız. Şehir içinde ulaşımımı metro ve metrobüs gibi araçlarla sürdürmeyi önemsiyor ve çok özel sebepler dışında şehre karşı sorumluluk duyan herkesin toplu taşıma kullanması gerektiğini düşünüyorum. ■

Yeniden İnşa Ediyoruz...

Müşteri Odaklı Servis Hizmeti

Müşteri odaklı ilkelerimiz ve çözümlerimiz, esnek çalışma saatlerimiz ve bakım yönetim sistemimizle hizmet verebilme avantajını müşterilerimize sunmaktayız. Bu bize farkındalık kazandırmaktadır. Mühendislik tecrübe birikimimizle daha güvenli daha verimli, işletmelerin ihtiyaçlarına çözümler getiren bir anlayışla müşteri ağıımızı giderek büyümekteyiz.

Mobil Servis Hizmeti

Müşterilerin teknik hizmet ihtiyacı duyduğu süreçlerde pratik çözümler ve mobil destek hizmetlerinde gerek tecrübeli ve nitelikli uzman gezici servis ekiplerimizle gerekse sektörde hizmet vermekte olan diğer servis sağlayıcı çözüm ortaklarımızla, müşterilerimize 7 gün 24 saat hizmet vermeyi sektörel sorumluluk bilmekteyiz.

Sabit Fiyat Güvencesi

İşletme giderlerini kontrol altında tutabilmek her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır. Makine işletme maliyeti kalemlerinden biri olan bakım, onarım ve yenilemeler yıllık sabit fiyatlı çözüm yöntemlerimizle bütçenizi koruyacaktır.

www.mesarmakine.com

. Seyahatnamelerle İstanbul

Hamit Kardaş

Dünya Bülteni Editör

İstanbul, kuruluşundan bu yana seyyahların dikkatini en çok çeken şehirlerin başında yer almıştır. Şehir, Osmanlı tarafından fethedilmeden de birçok seyyah tarafından ziyaret edilmiş ve birçok esere konu olmuştur. İslam dünyasında en fazla bilinen seyyahların başında gelen İbn-i Batuta da şehri fethedilmeden gezen seyyahlar arasındadır. Batuta eserinde o dönem ismi Konstantinopolis olan şehirde Türk mahallesi bulunduğunu ve bunların kendi kadıları olduğundan bahsediyor.

İslam dünyasında en fazla bilinen seyyahların başında gelen İbn-i Batuta da şehri fethedilmeden gezen seyyahlar arasındadır. Batuta eserinde o dönem ismi Konstantinopolis olan şehirde Türk mahallesi bulunduğunu ve bunların kendi kadıları olduğundan bahsediyor.

İstanbul, kuruluşundan bu yana seyyahların dikkatini en çok çeken şehirlerin başında yer almıştır. Şehir, Osmanlı tarafından fethedilmeden de birçok seyyah tarafından ziyaret edilmiş ve birçok esere konu olmuştur. İslam dünyasında en fazla bilinen seyyahların başında gelen İbn-i Batuta da şehri fethedilmeden gezen seyyahlar arasındadır. Batuta eserinde o dönem ismi Konstantinopolis olan şehirde Türk mahallesi bulunduğunu ve bunların kendi kadıları olduğundan bahsediyor.

İstanbul fethedildikten sonra da birçok seyyah tarafından gezilerek şehirle ilgili önemli eserler kaleme alınmıştır. 16'ncı yüzyıldan itibaren ise özellikle Avrupalı seyyahlarca en çok ziyaret edilen ve hakkında en çok seyahatname yazılan şehir olmuştur. Avrupa'dan gelen seyyahların büyük bir kısmının yaptıkları işlerin ilki ise İstanbul surlarının etrafını dolaşarak genişliğini ölçmektir. O dönem Avrupa'da bu büyüklükte şehir olmadığı düşünülünce normal karşılanabilir.

İstanbul'u gezen seyyahların hepsinin sadece şehri merak ettiklerinden dolayı geldiklerini söylemek elbette zor. Bir kısmının ajan oldukları ve Osmanlı hakkında bilgi toplamak amacıyla geldikleri kesin. Ayrıca Avrupa devletleri tarafından İstanbul'a atanan sefirlerin de bir kısmı bu şehirle ilgili ayrıntılı bilgiler içeren kitaplar kaleme almışlardır. Küçük Kaynarca Anlaşması'ndan sonra İstanbul'a gelen Rus seyyahların sayısının arttığı gözlenirken bunların önemli bir kısmının ajanlık gayesi güttüğü ve şehrin ayrıntılı topoğrafik haritalarını çıkardıkları biliniyor. Rusya'dan ayrıca İstanbul'un Ortodoks aleminin merkezi olması dolayısıyla "hac" için gelen seyyahların da sayısı yadsınamaz.

18'inci yüzyılın sonlarından itibaren ise Avrupa'da dünya turu atmak bu kıtadaki zenginlerin önemli eğlencelerinden biri haline geliyor. Birçok Avrupalı tüccar ve maceracı çıktıkları yolculuğun önemli bir kısmını İstanbul'a ayırıyor ve burada yaşadıklarını kitap haline getiriyor. 19'uncu yüzyıldan itibaren ise bir bilim dalı olarak

gelişen ancak Batı'nın kültürel, siyasal, tarihsel birikimiyle Doğu'ya yönelik bakış açısını da yansıtan oryantalizmin seyahatnameler üzerindeki etkisi önemli ölçüde artıyor.

İstanbul hakkında çok sayıda seyahatname bulunmaktadır. Bunların önemli bir kısmı Türkçeye de tercüme edilmiştir. İstanbul hakkında yazan seyyahlar arasında Rnold Von Harff, Hans Dernschwam, Pierre Gilles, Ogier Ghiselin de Busbecq, Nicolas de Nicolay, Jean Thevenot, Guillaume Joseph Grelot, Chateaubriand, Alphonse de Lamartine, Gerard de Nerval, Theophile Gautier, Gustave Flaubert, Pierre Loti, Claude Farrere, Edmondo De Amicis, Lady Mary Wortley Montagu, Julia Pardoe, Dorina L. Neave, Hans Christian Andersen, Knut Hamsun, Mark Twain, Graham Greene, Ernest Hemingway, Gomez Carillo, Vincente Blasco Ibanez, Juan Goytisolo, Le Corbusier gibi isimler yer alıyor.

Jean de Thévenot 1664 ▲

İbn-i Batuta ▲

İstanbul boğazını gösteren harita. ▲

Bunların arasında yer alan Jean Thevenot, 17'nci yüzyılın ortalarında, duraklama döneminde İstanbul'a geldi. Dokuz ay kaldığı şehirde tuttuğu notları daha sonra genişleterek bir seyahatname yazdı. Eseri, kendisi yayınlanışını göremese de en çok rağbet edilen seyahatnameler arasında yer aldı. Kitabında İstanbul'un konumundan başlayarak surları detaylı bir şekilde anlatmaktadır.

Geniş bir gözlem gücüne sahip olan Thevenot, İstanbul'da Suriçi'nden başlayarak

Topkapı Sarayı'nı, Sultanahmet, Ayasofya, Dikilitaş'ı kapsamlı bir şekilde tasvir ediyor. Suriçi'nden sonra ise Kasımpaşa, Galata, Pera ve Tophane; ardından Üsküdar, Kızkulesi ve Adalar'dan bahsediyor. Thevenot'un çizdiği İstanbul gezi rotasının günümüzdeki turist rehberlerinininkine benzemesi ise dikkat çekiyor. Yazarın eserinde Türklerin hayat tarzına yönelik zaman zaman eleştiriler ve hatta müdahaleler görölse de ona gösterdiği hayranlık ve merak kendisini gösteriyor.

*Küçük Kaynarca
Anlaşması'ndan
sonra İstanbul'a gelen
Rus seyyahların
sayısının arttığı
gözlenirken bunların
önemli bir kısmının
ajanlık gayesi güttüğü
ve şehrin ayrıntılı
topoğrafik haritalarını
çıkardıkları biliniyor.*

Vicente Blasco Ibañez ▲

Vicente Blasco Ibañez ise 1907'de geldiği İstanbul'u "*Fırtına'dan Önce Şark*" isimli kitabında anlatıyor. Aynı zamanda bir diplomat olan İspanyol seyyah, önyargısız denilebilecek bir üslupla İstanbul ile ilgili bilgiler veriyor. Avrupalıların Türk ve Osmanlı algısının kurgu olduğunu belirten yazar Türklerin ne zalim ne de barbar olduğunu belirtiyor. Ibañez, eseri sebebiyle ülkesinde "*Türk yanlısı*" olarak biliniyor. Eserinde Suriçi ve Galata bölgesi hakkında ayrıntılı bilgi veren Ibañez, şahit olduğu bir Kadir Gecesi'ni de tasvir ediyor.

Ibañez de İstanbul surlarının etrafını gezmek isteyen seyyahlardan. Tıpkı Edmondo De Amicis gibi. Amicis'in surların etrafını gezmeye başlamasından önce cüzdanını yoklayıp parasının önemli bir kısmını gasp korkusuyla yanına alması dikkat çekici. Ibañez de seyahatini silahla yapması yönünde tavsiyeler alıyor. İspanyol yazar surların tenhaliğinden söz ediyor ve buradaki sessizliği "*Avru-*

pa'da hiçbir doğal görünümde asla rastlanmayacak bir kısırlık ve ölüm sessizliği" olarak tanımlıyor. 2013'te surlarda fotoğraf çeken ABD vatandaşı seyyah -günümüzde artık turist deniyor- Sarai Sierra'nın katledilmesi iki seyyahı haklı çıkardı denilebilir belki...

İstanbul'u Ortaçağ'da gezen birçok seyyah Türklerin barbar ve insan yiyen bir topluluk olduğunu iddia eder. Bunları okuyan ve doğru olduğuna inanan yazar Knut Hamsun da İstanbul seyahatini anlatırken Türklerin toprağına sapasağlam bir şekilde ayak basmanın bir muvaffakiyet olduğunu savunur. Hamsun da Ortaçağ'da yazılan birçok seyahatnameyle paralel olarak Türklerin adam yiyen bir kavim olduğu vurgusunu yapar. Yazar, Türklerin artık adam yemeyi bıraktıklarına inanmaktadır ama yine de İstanbul'a geldiğinde bu mevzuyu kendi içinde uzun uzun tartışır. Hamsun'un İstanbul izlenimleri "*İstanbul'da İki İskandinav Seyyah*" adıyla tercüme edilmiştir.

Eski İstanbul ▲

Amerikalı edebiyatçı Francis Marion-Crawford "1890'larda İstanbul" eserinde bu şehir için "Dünyada bu kadar farklı insanın bir araya toplandığı, birbirleriyle ve yabancılarla omuz omuza yaşadığı başka hiçbir şehir yoktur" ifadelerini kullanıyor. İstanbul halkının hoşgörüsüne hayranlığını dile getiren yazar, İstanbul genelinde Hristiyan nüfusun Müslümanlardan daha çok olduğunu belirtiyor. Crawford, Osmanlıların bir gün Asya'ya çekilmesi ve İstanbul'un adının değişmesi halinde bile şehrin her zaman Doğu'nun başkenti ve Asya'nın altın anahtarı olarak kalacağını ifade ediyor.

Bir seyyah olmasa da gazeteci olan kocasının İstanbul'daki görevi sebebiyle buraya gelen ve onun ölümünden sonra işlerini yürüten Anna Grosser Rilke de İstanbul ile ilgili çarpıcı ayrıntılar veriyor. Esasında bir piyanist olan Anna Grosser Rilke, Alman şair Rainer Maria

Rilke'nin de kuzenidir. Anna Grosser Rilke "İstanbul'da Bir Hoş Sada" eserinde Yıldız Sarayı'nda Abdülhamid'in de katıldığı konserlere geniş yer verirken Alman imparatorunun İstanbul'u ziyaretine ve Alman Çeşmesi'nin yapımına da değiniyor. Yazar, Osmanlı'ya büyük bir hediye olarak düşünülen çeşmenin tamamlanıp üzerindeki örtü kaldırılınca büyük bir hayal kırıklığına sebep olduğunu belirtiyor. Rilke'nin konuyla ilgili ifadeleri şöyle:

"Son derece iyi niyetle düşünülen bu armağan bitince hayal kırıklığına sebep oldu. Çünkü çevresindeki Sultanahmet, Ayasofya ve Yılanlı Sütun gibi antik ve mimari eserlerin yanında çok küçük kalmıştı; minik, sevimli bir şekerliğe benziyordu."

Fresne-Canaye Seyahatnamesi'nin yazarı Philippe du Fresne-Canaye ise Sokollu döneminde geldiği İstanbul'a büyük hayranlık beslese ve Osmanlı devlet

yapısını sürekli övse de Osmanlı'nın hayat tarzına yönelik ağır eleştirilerde bulunuyor. Türklerin çok sert olduğunu savunan seyyah hanımların dışarı çıkmasını ise onların hapsedilmesi şeklinde yorumluyor. Hatta biraz ileri giderek Türklerin hanımlarını özel hapishanelere koyarken hayvanlarını başıboş sokağa saldıklarını ifade ediyor.

Birkaç örnek verdiğimiz İstanbul ile ilgili seyahatnamelerin ortak özelliği ise şehirde bulunan mimari yapıların ihtişamına geniş yer vermeleridir. Kimi seyyaha göre İstanbul "Sultanlar Şehri", kimine göre ise Avrupa güneşinin doğduğu yerdir.

Bugüne kadar hakkında yüzlerce eser verilen İstanbul ile ilgili bundan sonra da sayısız kitap yazılacaktır. İstanbul için değer elbet. ■

ankageo

Coğrafi Bilgi Teknolojileri

Türkiye'nin En Büyük Görüntü Bankası

Tüm cadde ve sokakları 360° panoramik fotoğraf teknolojisi ile altyapı ve üstyapı bilgilerini görsel ve yazılı olarak bir kaç tık ötenize taşıyoruz.

www.ankageo.com

Ankara Cavi Telekomark (Merkezi)

Caddesi, Caddesi, Ankara Telekomark B Blok Kat: Caddesi / An.

☎ 0312 484 42 30 📠 0312 484 42 31 🌐 info@ankageo.com

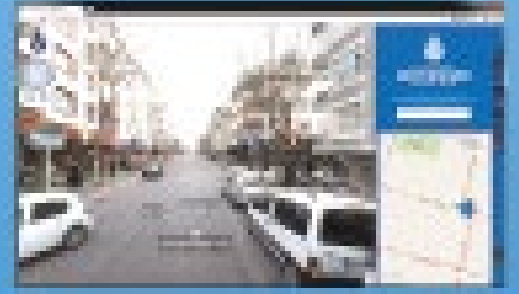
İstanbul (Şube)

Caddesi / Kat: B Blok Kat: Caddesi / Kat

☎ 0212 571 91 50 📠 0212 571 91 51 🌐 info@ankageo.com

Paralel fotoğraf teknolojisi ile
yolları dâğılı.

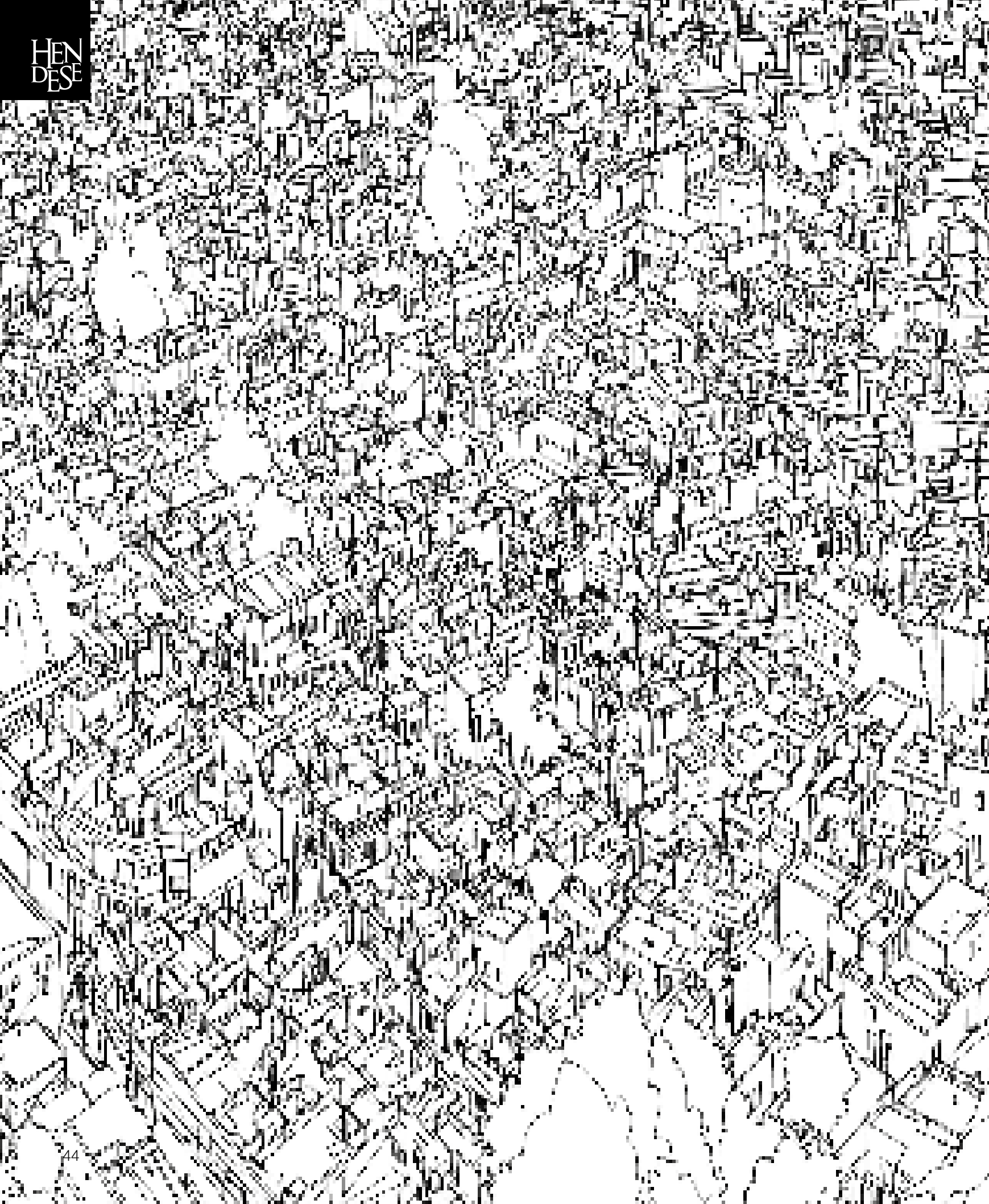

İSBKİK
Paralel Harita Uygulaması

İSTANBUL

EMANET
BİR ŞEHİR Mİ,
MİRAS ALINMIŞ
BİR KENT Mİ?

Şehir bir yaşama biçimidir

Şehir, insan için kendisiyle ve çevresiyle bağ kurduğu, arayışını ya da hayata bakışını yansıttığı, geçmişle geleceği inşa edecek formları oluşturduğu yapıların ve metaforların birleşiminden meydana gelmektedir. Daha akademik ve kullanılan tabiriyle uygarlıkların doğduğu, beslendiği, her türlü toplumsal, bilimsel, siyasal ve ekonomik ilişkilerin sürdüğü ve bu ilişkiler vesilesiyle oluşan sorunların çözüldüğü ortak yaşama biçimlerinin birleşiminden oluşmaktadır. Bir mekân algısı olarak şehir ya da kent (1), ilk çağlardan günümüze hep bir hareketli yörüngede ilerlemiş, insanın anlama ve yorumlama biçiminin fiziksel olarak tezahürü olarak ortaya çıkmışlardır.

Şehir tarihi dediğimizde, şehrin tarihsel sürecini; oluşmaya başlamasından büyümesine, inşa olmasına varıncaya dek bir varoluştan bahsetmemiz gerekir. O yüzden şehir kelimesinin zihinlerimizde uyandırdığı çağrışım, kelimayı kullanmaya başladığımız çağlardan bu

yana harmanlanan büyük bir kültür ve medeniyet birikimiyle bir milletin vicdanına yansıyan ortak yaşama biçimini temsil eder. Evler sokakları, sokaklar caddeleri, caddeler yerleşim birimlerini oluştururken, yerleşim birimlerinin de birleşmesiyle şehirler oluşmaya başlar. Burada yalnızca fiziksel olarak gittikçe büyüyen bir yapıdan söz etmiyoruz. Fiziksel olarak ne kadar büyüyorsa, aynı oranda toplumsal ilişkilerin de büyüyeceği, sosyal dayanışmanın oluşacağı bir yapıdan bahsediyoruz asıl. Şehirler metropol kentleri oluşturur dersek eğer, İstanbul, New York yada Berlin, Paris gibi büyük kentleri de tanımlamış oluruz. Aksi takdirde "mega kent" olarak tanımlanan, "metropol kent" olarak da ifade edilen yapıları tanımlayamayız. Tarih boyunca şehre dair düşünce üreten fikir adamlarının ve şehir plancılarının "şehir" kavramına sürekli kavramlar eklememesi, kavramın çerçevesinin bir türlü tam olarak çizilemeyeşinden kaynaklanıyor elbette.

(1) Şehir ve kent kavramları arasındaki ilişkiye makalede yer geldiğinde değineceğiz. Ancak burada kısa da olsa giriş yapmakta fayda var. Şehir derken insanı tüketmeyen, aksine insanı açan, düşüncesini, ufkunu genişleten, topluma olan ilişkisini arttıran bir mekân algısından söz edeceğiz. Kent derken ise modern kentleri, kalabalıklar içinde bireyselleşmeyi öngören, insanı bunalıma sokan, çok katlı yapılarda kutu gibi evlerde yaşamaya zorlayan, çağın deyimiyle metropol bir mekân algısını kast ediyoruz. "Kent" kavramı "Kant"çı bir dönemin ürünü olup, batıdaki aydınlanma dönemi ile paralel gelişen bir nüfus hareketi sürecini yansıtır. Metafizikten öte fizikî bir algının ürünüdür; beton yığınları ilgi konusudur. Şehir ise; daha naif, insancıl ve nicelikten daha çok nitel özellikleri ağır basan bir sosyalleşme ve ruhsal tekâmül sürecinin adıdır.

*İstanbul'un
bu hale gelmesinde
iyi niyetle şehrin
bir miras gibi
görülerek
korunmaya
çalışılması da
rol oynamıştır...
Hâlbuki doğru
olan bir emanet
bilerek yaşatılmaya
çalışılması idi.
Eğer bu şekilde
hareket edilseydi
kıymeti daha fazla
bilinir, ruhuna
zarar vermeden bir
miktar büyütülebilir
ve bugün bir dünya
başkentine sahip
olmanın ekonomik,
siyasi, toplumsal
ve bilimsel
avantajları fazlasıyla
yaşanabilirdi.*

Şehir mi Kent mi?

Şehir, bir insan gibidir; kimliği olan, kendisine has bir üslubu bulunan, mimarisiyle, sanatıyla, içinde barındırdığı öznel değer ve nesneleriyle meydana gelen ve zamansal olarak yaşayabilen bir mekân algılamasıdır. O yüzden bir şehri şehir yapan etmenler vardır, türküleriyle, adetleriyle, içinde barındırdığı güzellikleriyle, gelenek ve görenekleriyle, en meşhur üretilen sebzeye ve meyveleriyle şehirler bizde yaşayan canlılar olarak algımızda bulunurlar. Bu yüzden Urfa işgalden kurtulduğunda Şanlıurfa olmuştur ya da Antep Gaziantep olmuştur. Yani sanki şehirler savaşmış gibi yüceltilir, şehirlerin ruhu olduğuna bu yüzden inanılır. Her şehrin bir üslubu vardır, onu farklı kılan özellikleridir. Sözelimi Adana denildiğinde aklı Adana'yı Adana yapan özelliklerin hepsi gelmektedir.

Şehir denildiğinde zihnimizde bir kuşatıcılık ve insicam, kent dediğimizde ise duyarlılık ve tekilleşme çağrışımı belirir. Çünkü kent, kimliksizdir, korkutucu ve endişe vericidir. İnsanın ruhunu sıkıştırır, bireyselleşmeye iter. Bu yüzden şehrin ifade ettiği ruhtur, ruh ile muhatap olunur. Kentte ise kimliksizlik bir çatışma halinde gibidir. Yalnızca kelime olarak düşünüldüğünde bile şehir toparlayıcı, kent ise dışarıklıdır. İlkinde toplumsallık, birlik ve beraberlik, kuşatıcılık görülürken, ikincisinde bireysellik, yalnızlaşma, korku ve endişe ön planda görülür. Birincisinin medîne (medeniyet), ikincisinin ise city (modernite) ile izahı daha kolaydır. Medeniyet ruha dairdir, modernite ise ruha dair değildir, ruhu saf dışı bırakarak her şeyi görünümle dünyasında değerlendirir.

"Şehir" ile "Kent"in oluşumu arasındaki fark

İngiliz tarihçiler genelde şehri üç ana kısma ayırarak şehir sosyolojisi üzerine yorum yaparlar. Checkland, bu kısımları şöyle açıklar: Tema yoğunluklu biçim (konut, inşaat gibi yapı üzerine), Seküler eğilim (evrim, değişim-dönüşüm, sosyolojik yaklaşımlar) ve Bağlam ağırlıklı biçim (durumlar, olaylar, ilişkiler örgülerinin üzerine...) Şehri bu üç hat üzerinden inceleyecek olursak hem sosyolojik, hem psikolojik hem mekânsal hem düşünsel olarak analizler yapabiliriz. Ama unutmamak gerekiyor ki, ekonomik sebep ya da yaptırımlar, tarih boyunca toplumların tercihlerini hep etkilemiştir. Mekânlar inşa eden toplumlar, ekonomik varlıklarını sürdürdükleri oranda hayatta/ayakta kalmışlar, yaşadıkları mekânlar da bu oranın + ve - kutupları arasında gidip gelmişlerdir. Bu yüzden Checkland'ın "*Şehrin sürecini belirleyen en önemli faktör nedir?*" sorusuna "*İktisat*" demesi boşuna değildir. (2) Şehir fotoğrafının bütününe bakabilirsek, şehirlerin nasıl ayakta kaldıklarını daha iyi analiz edebiliriz.

Şehir tarihi için özellikle XVII. asırdan itibaren Evliya Çelebi'nin kitaplarından faydalanan tarihçiler, Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde salt anlamda gezip gördüklerini anlattığı için değil, gittiği yerlerde aynı zamanda yaptığı analizlerle bir sosyolog hatta psikolog gibi şehri tasvir ettiği için dikkat çekerek. Evliya Çelebi, gittiği yerlerde adetleri, gelenek ve göreneklere, şehrin kendisine ait üslubunu da ortaya koyar. Bu yüzden seyahatnameler, şehirlerin not defterleri gibidir. Medine, Bağdat, İsfahan, Endülüs, Kudüs ya da İstanbul gibi tarihte kurulan tüm önemli merkezlere baktığımızda, bu şehirlerin aynı zamanda altın çağlarında hep gelişme ve yeniliklerin de merkezleri olduğu görülür. Endülüs'te üretilen bilgi ve üniversitelerdeki eğitim felsefesi, 20. yüzyılın başlarına kadar hatta şu anda bile Avrupa'nın eğitim anlayışının temellerini oluşturmaktadır. Bağdat'ta özellikle Moğol istilalarında yakılan

kütüphanelerin haddi hesabı yoktur. Nehirlerin günlerce mürekkep aktığına dair destanlar boşuna yazılmamıştır. Şu noktaya gelmek istiyorum, şehirler, medeniyetlerin de oluşumlarına zemin hazırlarlar ve insanın anlama ve yorumlamaya dair sentezleri geliştikçe, medeniyetler de gelişmektedir. Bu yüzden şehirler, hareketlidir. Toplumların ve insanlığın gelişiminin geleceği, şehirlere bağlıdır denilebilir. Kent ise hareketsizdir. Şehre göre daha hareketli olduğu halde varoluş açısından hareketsizdir. Durağandır. Bireyseldir. Toplumsal gibi görünmesine rağmen bireyseldir ki, bu en büyük aldatmacasıdır. Şehirde sınıf farklılıkları gözle görülecek derecede büyük değildir, kentte ise bir taraf çok aşırı lüks bir hayat yaşarken, diğer tarafta çok fakir yaşayan bir grup insan bulunur. Paris'in banliyö trenlerinin geçtiği alt gelirli vatandaşların bulundukları yerler gibi... Onlar da Paris'tedirler ama "*öteki*" olarak muamele görürler. Gideon Sjoberg, "*Sanayi Öncesi Kenti*" makalesinde yaşanan yerlerin kalabalık olmasının mantıklı sonucu olarak komşuluk ilişkilerini arttıracığını söylemesi (3), tutarlı ve geçerli bir önerme değildir. Bunu anlamak için herhangi bir araştırmaya gerek yok. Büyükşehirlerde/Metropol kentlerde oturan herkes, oturduğu apartmanda kaç komşusunu tanıdığını, kaç komşusuyla çok güzel bir ilişki içerisinde olduğuna bakması yeterli olur. İnsanların arasındaki bağları kopararak ve insanları da kutu gibi evlerde çok katlı yapılarda yaşamaya mecbur bırakıp sıkıştırarak bir medeniyet üretilmez. Şehirlerde ise medeniyet üretilir. Osmanlı'da çarşılarında bir esnafa gelen bir müşteriyi "*yan komşudaki esnafın siftah yapamaması*" nedeniyle yan komşuya göndermek, bir medeniyettir, aynı zamanda da bir iktisat bilincidir. Ama kentlerde yapılan AVM'ler, bir medeniyet göstergesi değildir, dolayısıyla bir iktisat bilinci oluşturamazlar. Mecburen dünyadaki mevcut sisteme uymak zorundadırlar.

(2) S.G. Checkland, *Toward a Definition of Urban History*

(3) 20. Yüzyıl Kenti, Hazırlayanlar: Bülent Duru, Ayten Alkan, İmge Kitabevi, sf. 40, 2002.

İstanbul'un tarihi, insanlık tarihinin izdüşümüdür

İstanbul tarihine dayalı yapılan araştırmalarda antropologlar, çok eski yıllardan beridir İstanbul'un bir merkez konumunda bulunduğunu, her gelişen devletin ve milletin İstanbul'a bir merkez gözüyle baktığını belirtiyorlar. İstanbul'un gerek coğrafi konumu, gerek ticaret yollarının birleştiği bir şehir gerekse de ilim ve kültür merkezi olması, İstanbul'u yöneten her devletin gücüne güç katmış, tarihe adını yazdırarak unutulmamasını sağlamıştır. İstanbul, her dönemde ve devirde medeniyetleri birleştiren, buluşturan, kaynaştıran ve böylelikle ortaya çıkacak değerleri de yaşatan bir merkezdir. Bu yönüyle bakılacak olursa geçmişte dünyadaki hakim medeniyetin nadide bir numunesi olarak şehri temsil eden İstanbul, günümüzde de hakim kapitalist algıdan nasibini almakta ve gittikçe hastalıklı bir mega kente dönüşmektedir. Değişen hayat tarzları ve kâinata bakış açısı, bir dünya başkenti şehrin ruhunu kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. Şehir; kulelerin, AVM'lerin ve sakinlerinin sabrını zorlayan müthiş bir trafiğin içinde eriyip gitmektedir.

İstanbul: Miras değil emanet

İstanbul'un bu hale gelmesinde iyi niyetle şehrin bir miras gibi görülerek korunmaya çalışılması da rol oynamıştır. İstanbul bugün, maalesef Kocaeli'nden başlayarak Tekirdağ'ın bitimine kadar devam eden Doğu-Batı hattında 150 km²'lik bir alana yayılmış bitişik bir şehir görünümündedir. Tuzla'nın hemen girişindeki "*İstanbul Tuzla'dan başlar*" tabelası bile ironik olarak bize İstanbul'un aslında nereden başlanıp nerede bittiğinin belirsizliğini göstermesi açısından mühim bir ayrıntıdır. Başı sonu olmayan, sürekli genişleyen bir mekân algısı olarak İstanbul, 21. yüzyıla TOKİ eliyle gerçekleştirilen konut kooperatifleri ile gözünü açmış, kapitalizmin zirve şehirlerinden biri halini almaya başlamıştır. Her türlü dolambaçlı yollar bünyesinde barındırdığı için, ruhunu kaybetmekle karşı karşıya kalan İstanbul, Anadolu'daki birçok şehri de kendisine benzetmeye başlamış, takipçilerine kötü bir örnek ve lokomotif olmuştur.

Bu durum, şehir kültürünü, toplumsal birlik ve beraberliğin ve toplumun içindeki dayanışma bilincinin de artık kaybedilmekte olduğunu göstermektedir. Hâlbuki doğru olan bir emanet bilerek yaşatılmaya çalışılması idi. Eğer bu şekilde hareket edilseydi kıymeti daha fazla bilinir, ruhuna zarar vermeden bir miktar büyütülebilir ve bugün bir dünya başkentine sahip olmanın ekonomik, siyasi, toplumsal ve bilimsel avantajları fazlasıyla yaşanabilirdi. Tersine bir mantıkla

hareket edilerek gittikçe kontrolsüz büyüyen, adeta şişen, bir kente dönüştü İstanbul. Obezite hastalığına tutulan bir hastanın yapması gerekenin bilinmesi gibi şişmiş bir kente de yapılması gereken biliniyor iken, daha fazla köprü, daha fazla kavşak, daha fazla çok katlı apartmanlarla sorunun çözüleceği (rantı düşünmekten sorunları çözmeye zaman gelmiyor) sanılıyor.

Bizler de sakinleri olarak dilimiz, dünyamız, kullandığımız kavramlar, hayat tarzımız, mekânla olan bağımız değişiyor ama bunu pek de umursamıyoruz. İstanbul'dan önce kendimizi kaybetmişiz biz. İstanbul'u yaşanabilir kılmak, en büyük görevimiz... Bu şehrin müzelerini, kütüphanelerini, arşivlerini okuyabilmek ve analiz ederek şehir hayatında uygulanabilecek projeler hazırlamak en büyük sorumluluğumuz. Bir imkâna dönüştürebilsek, kentsel dönüşüm çalışmalarıyla kaybettiğimiz şehir bilincini yeniden oluşturabiliriz. İstanbul'un şehirle olan bağını güçlendirmek, toplumun şehir bilincini arttıracak çalışmalar yapmak, daha da önemlisi İstanbul'a sahip çıkacak fertler yetiştirmek zor değil. Ama unutmamalıyız ki, karşımızdaki insanları değiştirmek için önce kendimiz değişmeliyiz. Kendimizi değiştirmeye güç yetirebilsek, mekânla da şimdiye kadar kuramadığımız ilişkiyi kurabilir, İstanbul'u yeniden bir dünya başkenti haline getirebiliriz.

BAŞHOCA

İSHAK EFENDİ

Lisana aşina bir mühendishane hocası

Ahmed Ziya Bey'in Başhoca İshak Efendi'yi eserlerini hazırlarken betimleyen tablo. ▲
Kandilli Rasathanesi Kütüphanesi

Osmanlı modernleşmesi denildiğinde akla ilk gelecek kurumlardan bir tanesi "mütefennin-i zabıt" yetiştirmek gayesi ile 1700'lü yılların sonlarında açılan, bugün İstanbul Teknik Üniversitesi olarak çalışmalarına devam eden "Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn" isimli okuldur. Bu okul Avrupa normlarında modern savaş teknikleri ve mühendislik ilimleri tedrisi amacıyla kurulmuş, kimi zaman Fransız subayları bünyesinde barındırmış fakat çoğunlukla yerli hocalarla eğitim faaliyetlerini sürdürmüş bir mahiyettedir. İsmail Gelenbevi, Yahya Nâci Efendi, Hüseyin Rıfki Tamañ gibi büyük simâların da hocalık yaptığı bu mektepte takdir edilecektir ki en meşhur ve tarihe iz bırakan hocaların başında Başhoca İshak Efendi gelir. Bilhassa yayınladığı modern bilimler ansiklopedisi mesabesindeki 4 ciltlik eseri olan Mecmûa-i Ulûm-i Riyâziye'siyle nâm bulan Başhoca İshak Efendi "Osmanlı'da Modern Bilimlerin Öncüsü" (1) olma vasfını belki de pek çok kimseden daha fazla hak etmektedir.

Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn ►

Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn'da görev almadan önceki hayatı hakkında sınırlı bilgi bulunduğundan, Başhoca İshak Efendi'nin doğum tarihi, çocukluk yılları ve ilköğrenimini nerede ve nasıl gördüğü tam olarak bilinmemektedir. Biyografisi ile alakalı bilgi içeren en eski basılı kaynaklar Tarih-i Cevdet, Tarih-i Lütîf, Kâmusü'l-A'lâm ve Sicill-i Osmânî'dir. Bugüne kadar Başhoca İshak Efendi ile alakalı yazılan ansiklopedi maddelerinin ve dergi makalelerinin büyük bir kısmı da bu dört eserden iktibas edilerek kaleme alınmıştır. (2)

Kimi kaynaklarda Yanya, kimilerinde ise Narda kasabası doğumlu "Yahudiden dönme bir mühtedi" olduğundan bahsedilen İshak Efendi kimilerine göre ise Karlovalı bir müslümanzadedir. (3) Şark dillerinden ve Avrupa dillerinden birkaçını bilir, diğer dillerdeki eserlerden Türkçeye tercümeler yaptı. Kendisi ve kardeşi, henüz "hadîsü's-sin" iken ölen babalarının ardından tahsil görürler.

İshak Efendi'nin lisan konusundaki mahareti herkesçe mâlûm idi. Kendisi Türkçe, Arapça, Farsça dilleriyle beraber Rumca, Fransızca ve Latinceyi de iyi derecede bilip anlamakta ve konuşmaktaydı. Bildiği lisanlara bakıldığında Başhoca'nın Rumca'yı doğduğu yer olan Yanya'da öğrendiği söyleyenebilir. Farsça, Arapça ve Türkçe lisanlarını biliyor olması, onun İslâmiyeti küçük yaşta kabul ettiğine ve/veya sürekli ve düzenli bir medrese tahsili gördüğüne dair bir delil teşkil edebilir. Bir medrese tahsili almamış olsa bile, medrese eğitiminde mantık dersinde okutulan İşagoci kitabını iyi biliyor olması medrese tahsiline âşinâ olduğunu göstermektedir. Fransızca ve Latinceyi bilmesi ise Avrupa eğitimini ve

Avrupa lisânında yazılmış olan metinleri iyice anlamasına ve o dönemde Avrupa bilim dünyasının gündemini yakından takip etmesine imkan sunmaktadır. Zira Osmanlı'da siyasi ve sosyal hayattaki modernleşme hareketlerinde gözlemlenen Fransız etkisi, askerî ve teknik alanda da kendisini derinden derine hissettirmektedir. Mühendishâne-i Berî-i Hümayun'un kütüphanesinde bulunan kitaplar listesine bakıldığında kütüphanede bulunan mühendislik ve tabii ilimler başta olmak üzere Avrupa'dan getirilen kitapların kahir ekseriyeti Fransızcadır. (4)

İshak Efendi'nin mühendishânede öğrencilik zamanlarındaki başarısı dolayısıyla, Başhoca Hüseyin Rıfıkı Tamanî 1816 yılında mü-

barek binaların tamiri vazifesiye gittiği kutsal topraklara onu da yanında götürmüştür. Bir sene sonra Tamanî'nin kutsal topraklarda vefat etmesi sebebiyle, Sultan II. Mahmud onun yerine İstanbul'dan Ahmed Bey adında bir mühendis göndermiş ve İshak Efendi'yi onun yardımcılığına getirmiştir.

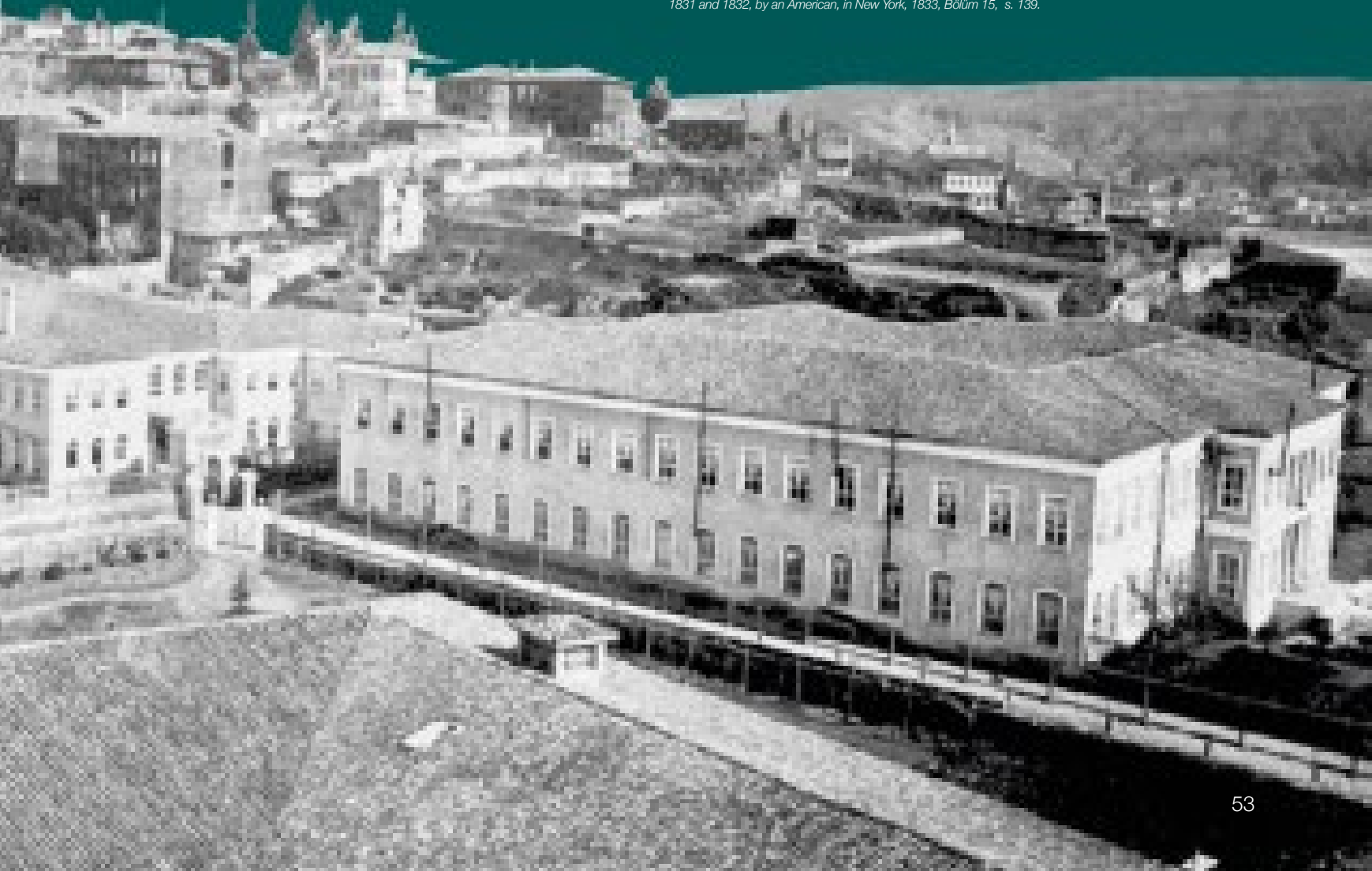
İshak Efendi İstanbul'a döndükten sonra Mühendishâne'deki tahsiline devam etmiştir. Mühendishâne'deki hocalığının yanı sıra Divân-ı Hümayun tercümanlığı görevini vekâleten yürüten, Rum asıllı olup sonradan ihtida etmiş bir şahıs olan Yahya Nâci Efendi'nin vefat etmesi üzerine Divan-ı Hümayun tercümanlığı görevi 1824 tarihinde İshak Efendi'ye verilmiştir.

(1) "Osmanlı'da Modern Bilimin Öncüsü" nitelendirmesini ilk defa, ifadeye yazdığı eserin kapağında alt başlık olarak yer veren Ekmeleddin İhsanoğlu kullanmıştır.

(2) Başlıca Kaynaklar: Osmanlı Tabii ve Tâtbiî Bilimler Literatürü, ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, C. 1, İstanbul 2006, s. 155-157. Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C. 4, İstanbul 1994, s. 195-197. The Encyclopaedia of Islam (New Edition), Vol. IV, Leiden 1978, s. 112. The Encyclopaedia of Islam Three, 2009/1, Leiden 2009, 182-183. Adnan Adıvar, Osmanlı Türklerinde İlim, İstanbul 1943, s. 196-197. vd.

(3) Bu konuda yaygın kanaat İshak Efendi'nin Yanyalı bir mühtedî olduğudur. Diğer görüşü sadece Köprülü zikretmektedir.

(4) 1831-1832 yıllarında Türkiye'de yaptığı seyahat ile ilgili initbâlarını anlatan ve Mühendishâne'ye gidip Başhoca İshak Efendi ile bizzat görüşen Amerikalı J. de Kay Mühendishâne kütüphanesini gezerken aynen şu ifadeleri kullanmaktadır: "...Sınıftan ayrıldıktan sonra gençlerden biri, bizi, aynı kattaki geniş bir bölükte bulunan ve 800 ilâ 1000 cilt ihtiva eden kütüphaneye götürdü. Kitaplar umumiyetle Fransızca idi. Hakikaten her hangi başka bir Avrupa dilinde yazılmış eser görmedim. Bunlar esas itibarıyla askerî sanatıyla ilgili mühendislik ve diğer konulardaki ilmi risalelerden müteşekkildi..." Sketches of Turkey in 1831 and 1832, by an American, in New York, 1833, Bölüm 15, s. 139.

"İshak Efendi hesap muallimi Hasan Efendi'yi görevinden azledince, diğer hocalar bir yemek esnasında Başhoca'ya Hasan Efendi'nin rızkına mâni olduğunu söylerler. Başhoca ise bu durumu hemen o esnada ağzı kapalı yemek kaplarının başında duran kedilerle mukayese ederek, hocalara yemek kaplarının ağızlarını açmalarını ve kedilerin rızkına mâni olmamalarını söyler. Dolayısıyla Başhoca her şeyden evvel liyakata ve işinin ehli olmaya azami önem göstermektedir. Zira Başhoca İshak Efendi yalnızca bilgili olmanın hoca olmaya kifayet edemeyeceğini, aynı zamanda hem disiplinli hem de talebeyi cezbeden bir eğitim anlayışının vazgeçilemez olduğunu biliyor ve kendisi de bizzat derslerinde bu metodu uyguluyordu."

Yaklaşık beş sene kadar İshak Efendi hem Mühendishâne'deki hem de Divân-ı Hümayun'daki tercümanlık görevlerine devam eder. 1829 yılında Balkanlar ve sahillerdeki istihkâmların kontrolü ve gerekli görülenlerin tamiri göreviyle bir yurt dışı vazifesi ibraz olunur.

Padişah Sultan II. Mahmud, kendisini 1830 yılının sonlarında başhocalıkla vazifelendirir. İshak Efendi bu göreve getirildikten sonra, şartlı görevlendirilmesi mucibince hemen kurumun islahı için gerekli tedbirleri almaya girişir. Elbette yapılacak ilk uygulama nâ-ehil hocaların görevlerine son vermektir. Esad Efendi Mir'ât'ında bu konuyla alakalı küçük ama ibretlik bir kıssa anlatmaktadır:

"İshak Efendi hesap muallimi Hasan Efendi'yi görevinden azledince, diğer hocalar bir yemek esnasında Başhoca'ya Hasan Efendi'nin rızkına mâni olduğunu söylerler. Başhoca ise bu durumu hemen o esnada ağzı kapalı yemek kaplarının başında duran kedilerle mukayese ederek, hocalara yemek kaplarının ağızlarını açmalarını ve kedilerin rızkına mâni olmamalarını söyler. Dolayısıyla Başhoca her şeyden evvel liyakata ve işinin ehli olmaya azami önem göstermektedir. Zira Başhoca İshak Efendi yalnızca bilgili olmanın hoca olmaya kifayet edemeyeceğini, aynı zamanda hem disiplinli hem de talebeyi cezbeden bir eğitim anlayışının vazgeçilemez olduğunu biliyor ve kendisi de bizzat derslerinde bu metodu uyguluyordu."

Başhoca derslerini 36 öğrencisiyle beraber Mühendishâne'nin kütüphanesinde yapmaktadır. Öğrenciler üçer kişilik "takım"lara bölünür ve her ders gününde bir takım nöbetçi olur. Nöbetçi takımın öğrencileri, o günkü dersin şekillerini kara tahtaya çizerler ve gerekli bilgileri yazarlar. Öğrenciler kara tahtanın karşısında sandalyelerinde oturarak derse iştirak ederler. Öncelikle Bezo'nun [Étienne Bezout] Fransızca Riyâziyye kitabından okunur. Böylece öğrencilerin Fransızca kabiliyetleri de artmış olur. Sonra Fransızca-Arapça grameri anlatılır. Dersler devamlı surette Türkçeye tercüme-

lerle ilerler. Daha sonra hidrolik (Hendese-i miyâh) dersine geçilir. Kısa bir teneffüsün ardından Başhoca'nın kendi eseri olan Mecmûa'nın ikinci cildinden mekanik (İlm-i cerr-i eskal) dersi okutulur. İkinci namazı ve dinlenme molasının ardından İshak Efendi müsta'id talebelere İşagoci mantığını okutur. Bu dersten sonra yine Başhoca'nın Siyâğa adlı eserinden kısımlar okutulur. Daha sonra talebeler araziye çıkarak gördükleri hendese derslerini tatbik ederler.

İkinci sınıf ve birinci sınıf talebeleri *Usûl-i Hendese, Mecmûa, Maksûd Risâlesi, Fransızca Gramer, Mükâleme Risâlesi, Mecmûat'ul-mühendisîn* eserlerinden kendilerine verilen görev hangi kısımlarsa o kısımları yeni başlayan ve/veya kendinden alt sınıfta olan talebelere okuturlar.

Derslerde Başhoca İshak Efendi'nin eserlerine ağırlık verilmesinin başlıca sebeplerinden bir tanesi, İshak Efendi'nin yazdığı esere tam olarak güveniyor olması ve eserinin öğrencilere faydalı ve gerekli bilgileri derli toplu bir şekilde verdiğine inanmasıdır.

Bir diğer sebep, aradan geçen uzun zamana rağmen mühendishânelerin açılmasından ve derslerin Avrupa kaynaklı eserlerden okutulmasından bu yana, tercüme ve telif faaliyetlerinin yetersiz kalmasıdır. Elbette bu durum Başhoca'ya haklı bir güven ve gurur telkin etmektedir.

Mühendishâne'deki eğitim anlayışının Başhoca İshak Efendi'nin kitaplarının merkez alınarak düzenlenmiş olmasının, İshak Efendi'nin son sınıf talebeliği sırasında Başhoca Ali Efendi'nin teşvik ve telkiniyle girilen tercüme ve telif hareketinin bir sonucu olduğu söylenebilir. Ama bununla birlikte ders verme yükünün de başhoca'nın sırtında olması, başhocaların biraz da yetmiş hoca kıtlığından kaynaklanan bir "tek adam" rolünü üstlenmek durumunda kaldıklarını göstermektedir.

Başhoca İshak Efendi 1834 tarihinde bir defa daha mübarek binâların tâmiriyle görevlendirilmiştir. Bir yıl sonra da Medine'den dönüş yolunda Süveyş'te vefat etmiş ve oraya defnolunmuştur.

Mecmûa-i Ulûm-i Riyâziye isimli eserin giriş sayfası. ▲
Bulak Matbaası

Vefatının ardından öğrencileri tarafından Mühendishâne'nin biraz yukarısındaki kabristana bir taş dikilmiş ve üzerine "Divan-ı Hümayun sâbık halifesi ve Mühendishâne-i Hümayun'un Başhocası Elhâc Hafız İshak Efendi ruhuna" ibaresi kazınmıştır. Hicaz'a ilk gidişinde hac farızasını yerine getirmiş olması sebebiyle el-Hacc, 1827-1830 yılları arasında Kur'ân-ı Kerîm'i ezberlemesi dolayısıyla da el-Hâfız ünvanını almıştır. (5)

Salih Zeki Bey onun çalışma ahlakını ve ilme olan tutkusunu anlatırken, onun daima tedris, tercüme ve telif işleriyle meşgul olduğunu

belirtir. Nargileye düşkün olmakla beraber bunun kendisini kitap okumaktan alıkoyamadığını, bir taraftan arkasını yastığa dayayıp nargilesini tüttürürken bir taraftan da dizine koyduğu kitabı okuduğunu söyler. Dersleri işlerken öğrencilere kısa kısa misaller vererek onların dersi daha iyi anlaması için uğraştığını ve derslerinin neşeli geçtiğini belirtir.

Salih Zeki bir ânını dahi boş geçirmemeyi kendisine düstûr edinen Başhoca İshak Efendi'nin uyuyacağı vakit yatağında bile oğlu Sâmi Efendi'ye Fransızca tarih okutturup bunu dinleyerek uyuduğunu söylemektedir.

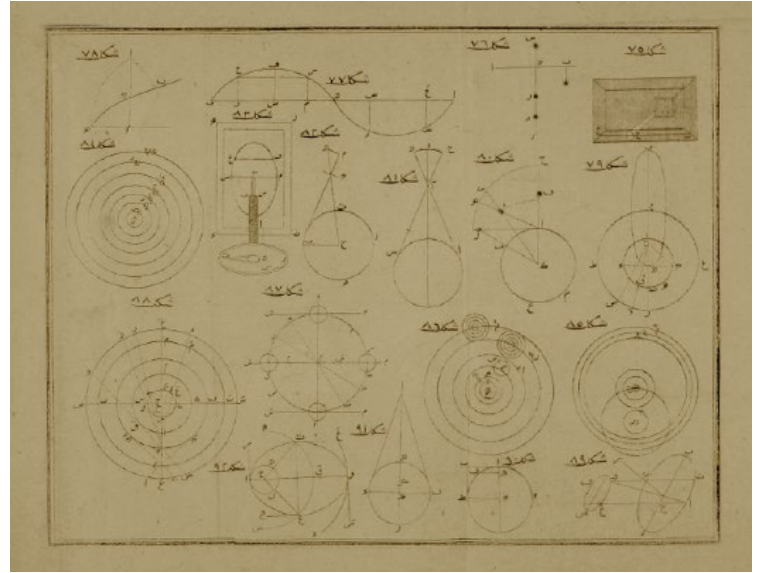
Salih Zeki bir ânını dahi boş geçirmemeyi kendisine düstûr edinen Başhoca İshak Efendi'nin uyuyacağı vakit yatağında bile oğlu Sâmi Efendi'ye Fransızca tarih okutturup bunu dinleyerek uyuduğunu söylemektedir.

(5) Tuhfetü'l-Ümerâ isimli eserinin 1243 (1827) baskısında El-Hac sıfatını kullanırken, kitabın 1246 (1830)'dan sonra basılan nüshalarında el-Hacc el-Hafız sıfatlarını beraber kullanmaktadır.

▲ Mecmûa-i Ulûm-i Riyâziye isimli eserin kapak sayfası

(6) Mühendislik ve çağdaş askerlik bilimleri ile alakalı eserlerin tercüme edilmesine Mühendishâne-i Berri-i Hümâyûn'un açılmasından çok daha önce (1795) başlanmıştır. Montecucculi'nin Sanâyi-i Harbiyesi ve Vauban'ın eserleri, Fransız Elçiliği'ndeki matbaada basılan De Lafitte-Clavé ve De Truguet gibi mühendislerin yaptığı tercüme eserleri bu ihtiyacın karşılanması anlamında önemli başlangıçlardır. Hatta daha sonra yapılan bu çevirileri Mühendishâne hocaları beğenmeyecek ve bizzat kendileri aynı eserleri tercüme edeceklerdir.

▲ Mecmûa-i Ulûm-i Riyâziye isimli eserde geometrik şekiller kısmı. Bulak Matbaası

Mühendishâne'de birden fazla dil bilen yetişmiş mühendis eksikliği dikkat çeken hususlar arasındadır. İshak Efendi birinci sınıf talebesi iken kendisine yabancı lisanlardaki kitaplardan tercümeler yapılması görevini veren şahıs bizzat Başhoca Ali Efendi'dir. Başhoca Ali Efendi "Mühendishâne şâgirdânından, lisân-ı Arabî ve lisân-ı França ve lisân-ı Talyan ve lisân-ı Yunâniyyâne âşinâ olup Ulum-ı Hendese ve Fenn-i Riyâziye'de dahî mahâretli olan" (Mühendishâne öğrencilerinden, Arapça, Fransızca, İtalyanca ve Yunanca dillerini iyi bilen, Geometri ve Matematik alanında yetenekli olan) İshak Efendi ile beraber müştereken ve bir sene zarfında "İlm-i Mahrutiyyât ve İlm-i cebir ve İlm-i Hesâb-ı tefâzülî ve Hesâb-ı Tamâmî" kitaplarını Fransızca'dan Türkçe'ye tercüme etmiş ve müsveddeleri de tekmiil etmişlerdir.

Avrupa bilimlerinin Osmanlı eğitiminde ve bilhassa mühendishâne-lerde yerini alması öncelikle bu bilimleri konu alan eserlerin tercümesini gerektiriyordu. Başhoca İshak Efendi'nin Osmanlı bilimine ve eğitimine yaptığı katkılardan en büyüğü bu tercüme faaliyetlerinde önemli bir yeri olmasıdır. Başhoca İshak Efendi, Avrupa bilim ve teknik eserlerini Türkçeye ilk defa tercüme etmiş olmamakla beraber (6), bu hareketi sistematikleştirmiş ve ansiklopedik bir eseri derleyebilme başarısını göstermiştir.

Tespit edilebildiği kadarıyla, 1826-1834 yılları arasında toplam on bir ciltlik on kitap neşretmiştir. Bunların dışında, kesinlik arz etmeyen, fakat müellifliği Başhoca'ya isnad edilen başka eserler de mevcuttur.

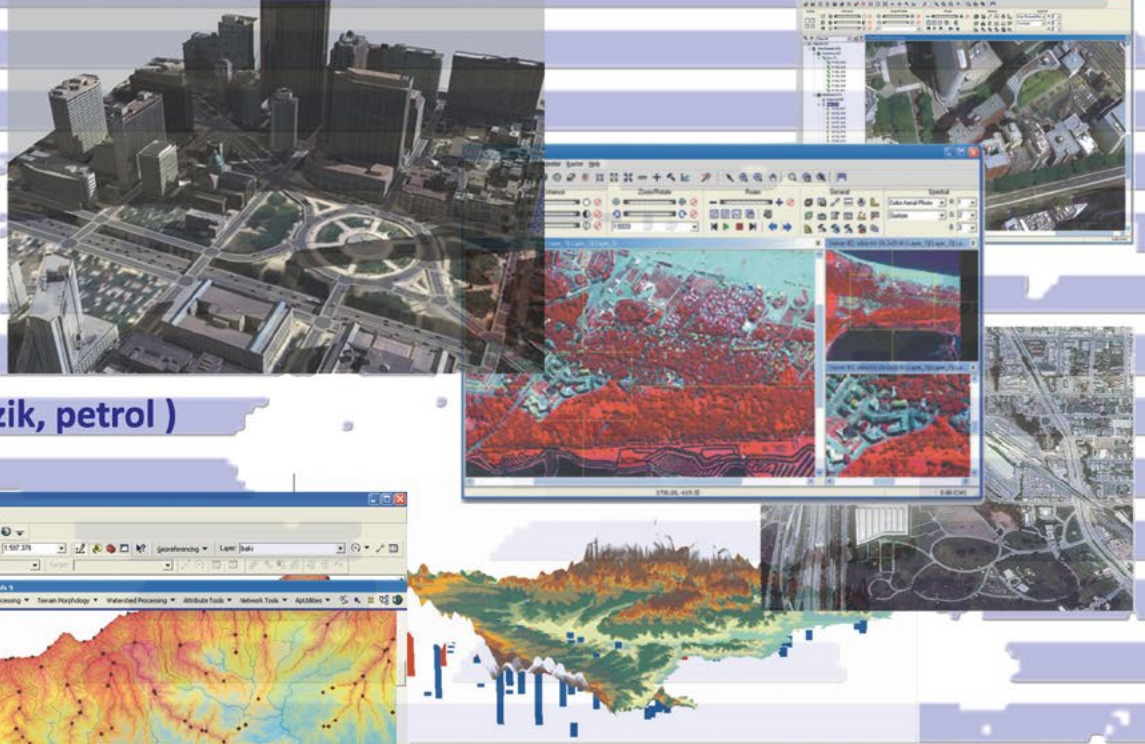
Başhoca İshak Efendi'nin başlıca eserleri şunlardır:

Rekzi ve Nasbu'l-hıyâm, Tuhfetu'l-Ümerâ fî Hıfzı'l-Kıl'a, Medhal fi'l-Coğrâfya, Usûlü's-Siyâğa, Mecmûa-i Ulûm-i Riyâziyye, Usûlü İstihkâmât, Aksu'l-Merâyâ fî Ahzi'z-Zevâyâ, Kavâid-i Ressâmiyye, Risâle-i Ceyb, Er-Risâletü'l-Berkiyyefi Âlâtî'r-Ra'diyye

İşlem GIS, 1984'ten beri Coğrafi Bilgi Sistemleri konusunda Dünya lideri Esri firmasının ürünleri ile;

- * Haritacılık
- * İmar-Plan Yönetimi
- * Tapu-Kadastro
- * Yerel Yönetim
- * Kent Yönetimi
- * Afet
- * Ormancılık
- * Tarım
- * Yer Bilimleri (jeoloji, jeofizik, petrol)
- * Altyapı Yönetimi
- * Enerji
- * Ulaştırma
- * Denizcilik
- * Madencilik
- * Savunma, Güvenlik
- * Meteoroloji
- * Askeri Coğrafya
- * Bankacılık-Finans
- * Telekomikasyon
- * Sigortacılık
- * Basın-Yayın
- * Emlak
- * Kamu Yönetimi (Kalkınma, Seçim, Vatandaşlık hizmetleri)
- * Çevre Yönetimi

gibi sektörlerde ve bilginin üretildiği, işletildiği her yerde

- Esri (ArcGIS) CBS Yazılımları
- Satış ve Destek hizmeti
- Danışmanlık
- Yazılım Geliştirme
- Sistem Tasarımı
- Dokümantasyon
- Servis Yönetim Hizmetleri
- Bakım ve Teknik Destek
- Eğitim ve benzeri faaliyetleri başarıyla sunmaktadır.

İŞLEM GIS®

Bugünü analiz edebilmek ve daha iyi bir yarını planlayabilmek için...

ANKARA

2024. Cd No:14 06800
Beysukent / Çankaya
0 312 233 50 00

İSTANBUL

İTÜ Ayazağa Kampüsü Vadi 2
Konutları A Blok K:3 Sarıyer
0 212 465 39 80

İZMİR

1347. Sk No:8/109
Pasaport / Konak
0 232 425 12 68

www.islem.com.tr

info@islem.com.tr

esri

Partner Network
Gold

Yapıda niteliğinin adı...

Varlık gösterilen tüm alanlarda ilke ve kurallara bağlı kalınarak amatör ruhu kaybetmeden profesyonel adımlar atmak, temel değerleri ve bu değerlerin önceliklerini ticari yaklaşımlardansa ahlaki ve evrensel etik kurallara göre şekillendirmek Çebi Yapı'nın kurumsal yaklaşımını belirler...

ÇEBİ YAPI GAYRİMENKUL GELİŞTİRME SAN TİC A.Ş.

Cumhuriyet Mah. 1994 Sokak No:14 E5 üzeri Metrobüs Durağı Beylikdüzü / İSTANBUL

TEL: 0212 852 31 21 TELEFAX: 0212 852 31 22 GSM: 0537 823 10 92

www.cebiyapi.com.tr